

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Efektivní formy komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: 7531R001 – Učitelství pro mateřské školy
Autor práce: **Petra Dědková**
Vedoucí práce: PhDr. Simona Kíryková, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra Dědková**
Osobní číslo: **P16000723**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Název tématu: **Efektivní formy komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké formy komunikace a spolupráce s rodinou jsou uplatňovány ve vybrané mateřské škole a na základě zjištěných poznatků a formulovaných problémů navrhnout a realizovat další formy komunikace a spolupráce mateřské školy s rodinou a vyhodnotit jejich efektivitu.

Požadavky:

Studium odborné literatury.
Studium a analýza situace v mateřské škole.
Pozorování interakcí mezi mateřskou školou a rodinou.
Účast na akcích v mateřské škole.
Formulace problémů a návrhy jejich řešení.
Stanovení návrhu dalších forem komunikace a spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou.
Ověření účinnosti navržených řešení.

Metody:

Samostudium odborné literatury.
Výzkumné šetření - pozorování, dotazník pro učitele, dotazník pro rodiče, rozhovory s učiteli, rozhovory s rodiči.
Akční výzkum v pedagogickém terénu - účast na akcích v mateřské škole, návrh a realizace nového postupu.
Analýza a vyhodnocení výsledků realizovaného výzkumu a intervence.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, Robert, 2013. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4640-1.

ČAPEK, Robert, 2010. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2014. Dítě a mateřská škola. 2., rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4435-3.

LAŽOVÁ, Ladislava, 2013. Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2004. Cesty pedagogického výzkumu. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. Brno: Paido. ISBN 80-7315-078-6.

NELEŠOVSKÁ, Alena, 2005. Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.

NEZVALOVÁ, Danuše, 2003. Akční výzkum ve škole. Pedagogika, roč. 53, č. 3 s. 300-308. ISSN 0031-3815.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Simona Kiryková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

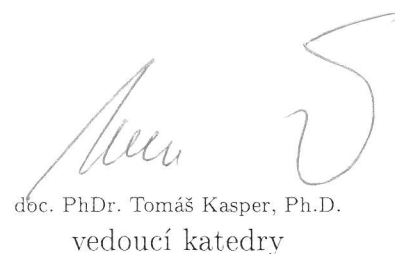
Datum zadání bakalářské práce: **11. dubna 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. května 2019**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. června 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

11. 4. 2019

Petra Dědková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní PhDr. Simoně Kirykové, Ph.D. za odborné vedení práce, pravidelné konzultace, vstřícnost a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat vedení a učitelkám mateřských škol, které se zapojily do výzkumného šetření. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu v průběhu celého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem Efektivních forem spolupráce a komunikace mezi mateřskou školou a rodinou. Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly: komunikace, význam rodiny a MŠ v procesu socializace ve vývoji předškolního dítěte, klima MŠ a akční výzkum.

V praktické části je popsáno výzkumné šetření, které probíhalo v rámci projektu Podpora pregramotností předškolního vzdělávání, formou akčního výzkumu ve dvou mateřských školách. Ve výzkumném šetření byly zjišťovány formy komunikace a spolupráce, které v mateřských školách využívají. Na základě vyhodnocení výchozího stavu byl stanoven intervenční plán a návrh nových forem komunikace a spolupráce. Intervence byly realizovány a na závěr byla vyhodnocena jejich efektivita a bylo provedeno celkové zhodnocení výzkumného šetření.

Klíčová slova

spolupráce, komunikace, pedagogická komunikace, mateřská škola, rodina, učitel, dítě, školní klima, akční výzkum

Annotation

The Bachelor thesis focuses on Effective forms of cooperation and communication between kindergarten and family. The thesis be composed a theoretical and practical part. The theoretical part is structured in four chapters: communication, the importance of family and kindergarten in the process of socialization in the development of pre-school children, school climate and action research.

In the practical part describes the research, which was realized within the project Support of preschool education in the form of action research in two kindergartens. Research has explored forms of communication and collaboration in nursery schools. Based on the initial status an intervention plan and a proposal for new forms of communication and cooperation were set. Interventions were implemented and their effectiveness was evaluated and an overall evaluation of the research was conducted.

Key words

cooperation, communication, pedagogical communication, kindergarten, family, teacher, child, school climate, action research.

Obsah

Obsah	8
Seznam obrázků	10
Seznam použitých zkratk	11
Úvod	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	13
1.1 Komunikace	13
1.2 Komunikační proces	13
1.3 Druhy komunikace	15
1.4 Zásady efektivní komunikace	16
1.5 Chyby v komunikaci	17
1.5.1 Chyby sociálního vnímání	17
1.5.2 Komunikační manévry	18
1.6 Pedagogická komunikace v prostředí výchovně vzdělávací instituce	18
1.6.1 Specifika komunikace mezi mateřskou školou a rodinou	19
1.6.2 Specifika komunikace mezi mateřskou školou a rodiči dětí se speciálně vzdělávacími potřebami a se zdravotním postižením	20
2 Rodina a MŠ v procesu socializace předškolního dítěte	21
2.1 Rodina jako místo primární socializace	21
2.2 MŠ jako místo sekundární socializace	22
2.3 Význam spolupráce a komunikace rodiny a MŠ	23
2.4 Vymezení spoluúčasti rodičů v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání	23
3 Komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou	25
3.1 Školní klima	25
3.1.1 Měření klimatu	25
3.1.2 Tvůrci klimatu	26
3.2 Formy komunikace mezi MŠ a rodinou	28
3.2.1 Tradiční formy	28
3.2.2 Moderní formy	29
3.2.3 Nepřímá komunikace	30
3.3 Formy spolupráce mezi MŠ a rodinou	30
4 AKČNÍ VÝZKUM (PRAKTICKÁ ČÁST)	34
4.1 Vymezení pojmu akční výzkum	34

4.2	Původ akčního výzkumu	34
4.3	Druhy akčního výzkumu	35
4.4	Fáze akčního výzkumu.....	35
5	Výzkumné šetření	37
5.1	Cíl výzkumu	37
5.2	Charakteristika výzkumu	37
5.3	Plán výzkumu.....	38
5.4	1. etapa – přípravná.....	40
5.4.1	Identifikace problému	40
5.4.2	Stanovení výzkumných otázek	40
5.4.3	Stanovení výzkumných předpokladů.....	41
5.4.4	Charakteristika respondentů	41
5.5	Plán intervencí a jejich realizace (2. etapa – implementační)	51
5.5.1	Sběr dat	51
	1. Studium literatury	51
5.5.2	Formulace problémů	53
5.5.3	Návrh nových forem komunikace a spolupráce MŠ s rodinou.....	54
5.6	3. etapa – vyhodnocování.....	57
6	Ověření výzkumných předpokladů a výzkumných otázek	59
7	Reflexe a doporučení pro další možné intervence	60
	Závěr	62
	Seznam použitých zdrojů.....	64
	Seznam příloh	66
	Příloha 1	67

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma procesu komunikace. Zdroj: Schéma proces komunikace. In: Www.moodle.czu.cz [online]. 2012 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://moodle.czu.cz/scorms/kps/SCORM/SKR/UT/Sekce_2/resources/01_02_00_Process_komunikace.htm	14
Obrázek 2: Informační nástěnka, zdroj: vlastní.	45
Obrázek 3: Informace o focení, zdroj: vlastní.	45
Obrázek 4: Nástěnka u hlavního vchodu MŠ, zdroj: vlastní.	49
Obrázek 5: Vývěsky v šatně, zdroj: vlastní	49

Seznam použitých zkratk

MŠ – mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

R – rodič

UČ - učitel

Úvod

Téma mé bakalářské práce jsem si vybrala na základě zapojení do projektu Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16 011/0000663. Jednou z oblastí projektu je Didaktika předškolního vzdělávání, pod kterou patří tematický okruh Efektivní formy spolupráce MŠ s rodiči, poradenskými zařízeními a ZŠ směřující k provázanosti preprimárního a primárního vzdělávání. V rámci projektu jsem formou akčního výzkumu realizovala výzkumné šetření, zaměřené na Efektivní formy komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou.

V průběhu mé praxe jsem během pozorování a účasti na akcích viděla různé formy komunikace a spolupráce mateřské školy s rodinou, které v mateřských školách uplatňují. V jednotlivých MŠ bylo vidět, jak pozitivní či ne příliš pozitivní komunikace a spolupráce MŠ s rodinou, ovlivňuje klima MŠ a též to jak se rodiče, učitelé i děti v MŠ cítí. Jsem proto ráda, že se v práci zabývám tématem spolupráce a komunikace MŠ s rodinou, a mohu se tak pokusit přispět k pozitivnímu klimatu MŠ a pravidelné a efektivní komunikaci a spolupráci MŠ s rodinnou.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části popisují komunikaci, specifika komunikace mezi MŠ s rodinou, význam rodiny a MŠ v procesu socializace ve vývoji předškolního dítěte a školní klima V praktické části se zaměřuji na výzkumné šetření, které probíhalo v rámci projektu Podpora pregramotností předškolního vzdělávání, formou akčního výzkumu ve dvou mateřských školách. Ve výzkumném šetření jsem zjišťovala jaké formy komunikace a spolupráce v mateřských školách uplatňují. Na základě vyhodnocení výchozího stavu jsem stanovila intervenční plán a sestavila návrh nových forem komunikace a spolupráce. Intervence jsem realizovala, na závěr vyhodnotila jejich efektivitu a udělala celkové zhodnocení výzkumného šetření.

Cílem mého šetření je zjistit, jaké formy komunikace a spolupráce se v mateřské škole s rodinou uplatňují, jak jsou rodiče a učitelé s dosavadně využívanými formami spokojeni a zda by chtěli něco změnit. V práci porovnávám komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou ve dvou mateřských školách. Pro podpoření pozitivního klimatu v MŠ jsem vytvořila návrh nových forem komunikace a spolupráce, které mohou celkovou komunikaci a spolupráci v mateřské škole zefektivnit.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Komunikace

Pojem komunikace vychází z lat. *communicare*, sdílet, radit se a od *communis*, společný. Komunikace je každodenní a nezbytnou součástí našeho života, díky komunikaci jsme v sociálním kontaktu s ostatními lidmi. Ke komunikaci dochází tehdy, když vysíláme nebo přijímáme sdělení, a když připisujeme význam signálům od jiných osob (DeVito Joseph, 2008, s. 29). Díky komunikaci se můžeme sebezprezentovat, vyjadřovat své názory a pocity. Komunikujeme prostřednictvím jazyka, řeči a těla (Mikuláščík 2003, s. 18-19).

Jedlička et al. (2018, s. 124-125) uvádí, že nejdůležitější formou dorozumívání pro člověka je symbolická komunikace, kdy informace ve společnosti přenášíme prostřednictvím symbolů. Symbolickou komunikací lze komunikovat v mluvené či psané podobě. Symbolem může být značka, gesto, piktogram, apod. Symbolickou komunikací se můžeme ovlivňovat a vzájemně na sebe působit.

Komunikace je ovlivněna a určována tím, jaké vzájemné vztahy mezi sebou lidé mají, či v jaké jsou pozici ve skupinové hierarchii. Pokud spolu komunikují partneři, kteří mají stejná práva a povinnosti a jsou v rovnocenném vztahu, je to **komunikace symetrická**. Nastolení symetrie ve vztazích může pomoci při řešení konfliktních situací. Pokud je v komunikaci jeden nadřazený a druhý podřazený a vzájemně jsou na sobě osoby závislé, jako např. rodič a dítě či, učitel a žák, je to **komunikace asymetricky komplementární**.

Mikuláščík (2003, s.21-22) stanovil několik základních funkcí, které komunikace má, navzájem spolu souvisí a prolínají se - informativní, instruktivní, přesvědčovací, posilovací a motivující, zábavná, vzdělávací a výchovná, socializační a společensky integrující, osobní identity, poznávací, svěřovací a úniková funkce.

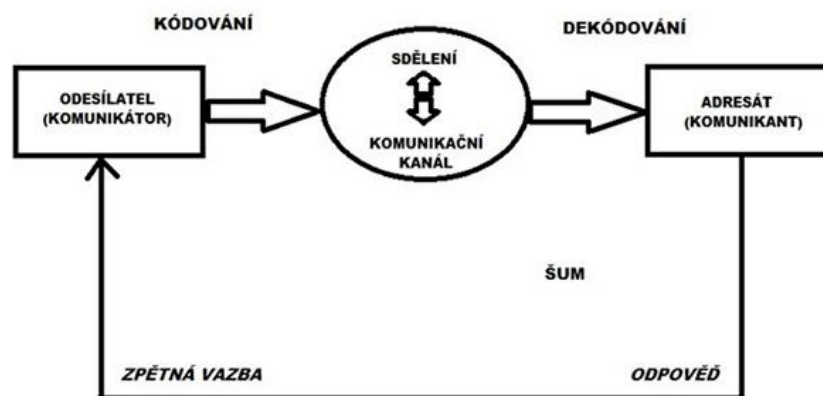
1.2 Komunikační proces

Komunikační proces je ovlivňován několika faktory, a je tak velmi proměnlivý v čase. Tento proces probíhá s výjimkou intrapersonální komunikace mezi dvěma a více lidmi, a je to tedy oboustranná aktivita. Proces probíhá formou sinusoidy, nejvíce pozorní jsme

na počátku a na konci komunikace. Na začátku nás láká novost a na konci, když víme, že už nebude nic dalšího pokračovat, se snažíme zachytit ještě co nejvíce informací.

Součástí komunikačního procesu je několik základních prvků – komunikátor, komunikant, komuniké, komunikační jazyk, kódování a dekodování, komunikační kanál, zpětná vazba, komunikační prostředí, komunikační šum a kontext.

Komunikátor je osoba, která zprávu neboli komuniké vysílá a od této osoby přijímá zprávu komunikant. Zprávu si předávají prostřednictvím komunikačního jazyka, v němž používají kódování a dekodování. Díky těmto procesům se navzájem snaží přizpůsobit jeden druhému a porozumět jazyku druhé osoby. Cesta, kterou je zpráva od komunikátora vysílána se nazývá komunikační kanál, může to být prostřednictvím dotyků, pohledů, zvuků či tónem hlasu. Po vyslání určité zprávy přichází na řadu zpětná vazba, komunikant reaguje na přijatou zprávu, a komunikátor tak ihned ví, jak je jeho zpráva chápána a jaký názor na ní příjemce má. Do procesu komunikace může vstoupit komunikační šum, který může mít negativní vliv na komunikátora i komunikanta, jako např. přímé světlo do očí, hluchý člověk sedící vedle, křik, horko či nepříjemný zápach, osoby se poté na konverzaci tolik nesoustředí. (Mikuláščík 2003, s. 22-29)

Obrázek 1: Schéma procesu komunikace. Zdroj: Schéma proces komunikace. In: Www.moodle.czu.cz [online]. 2012 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://moodle.czu.cz/scorms/kps/SCORM/SKR/UT/Sekce_2/resources/01_02_00_Proces_komunikace.htm

1.3 Druhy komunikace

Z hlediska počtu zúčastněných osob:

- Intrapersonální - Komunikace se sebou samým, tzv. monolog. Může to být formou řečového projevu nahlas či vnitřní neartikulovanou řečí. Mluvení sám se sebou může být způsobeno např. vnitřní rozpory, projevy nemoci či přípravou na důležitou akci, ve které bude člověk hovořit.
- Interpersonální – Komunikace mezi dvěma osobami, může probíhat formou rozhovoru, dialogu či vyjednávání. Díky interpersonální komunikaci máme možnost navazovat nové vztahy, udržovat vztahy, pomáhat si či řešit konflikty.
- Skupinová – Komunikace v rámci malé skupiny lidí, z důvodu většího počtu lidí účastníci se komunikace je složitější než interpersonální komunikace. Lidé si mohou více skákat do řeči, což poté vyvolává spory a zmatek. Účastníci komunikace mají v malé skupině příležitost rychle získat zpětnou vazbu.
- Masová – Komunikace řečníka s posluchači (se širší veřejností) formálnějšího rázu. Cílem tohoto druhu komunikace je lidi informovat, bavit či přesvědčovat, prostřednictvím novin, časopisů, knih, televize, internetem či mluveným projevem. U masové komunikace je omezenější možnost přímé zpětné vazby.

Dle použitého prostředku v komunikaci:

- Verbální – Komunikace prostřednictvím slov a jazyka. Je velmi důležitou součástí sociálního života, nemít možnost verbální komunikace může člověka deprivovat. Jeden z hlavních oborů zabývající se verbální komunikací je lingvistika.
- Neverbální – Komunikace bez použití slov. Může být jen doplňkovou komunikací ke komunikaci verbální, či samostatnou komunikací k vyjádření postoje. Probíhá formou postoje, držení a pohyby těla, vzdáleností mezi komunikujícími osobami, pohledů a pohyby očí, dotyků, hlasitosti řeči, výšky hlasu a vzhledem osoby, využití času. Někteří lidé využívají neverbální komunikace více a někteří méně, neverbální signály se učíme již od dětství kopírováním osob z rodiny. Sdělení neverbální formou není tak přesné jako formou verbální.
- Činem – Komunikace činem či jednáním. Vhodný způsob komunikace při vyjádření našeho vztahu k určité věci, situaci, chování. Často bývá efektivnější než komunikace verbální a neverbální.

- Psaná – Komunikace prostřednictvím psaných slov. Např. formou plakátů, článků v novinách, knih, dopisů, apod...

Dle záměru:

- Záměrná – Komunikátor komunikuje tak jak měl původně v záměru, má svou mluvu pod kontrolou.
- Nezáměrná – Komunikátor komunikuje jiným způsobem než původně chtěl, často to je ovlivněno strachem z mluvení, stresem či nemocí.

Dle střídání rolí účastníků komunikace:

- Jednosměrná – Účastníci komunikace mají jasně dané role – jeden mluví, druh poslouchá. Tento druh komunikace rádi používají lidé s autoritativním přístupem.
- Dvousměrná – Osoby účastníci se komunikace si střídají role komunikátora a komunikanta. Projev je tak spontánní a osoby mají možnost rychle získat zpětnou vazbu.
- Komplementární – Vzájemná komunikace mezi osobami, kdy jedna z osob má dominantní pozici vůči osobě druhé, osoby se však navzájem respektují (např. učitel se žákem či lékař s pacientem). Vhodný způsob komunikování při předávání informací (Mikulaščík 2003 s. 33-37, s.113-131, Joseph A.DeVito 2001, s.7, s. 97-125).

1.4 Zásady efektivní komunikace

A.DeVito (2001, s.33) tvrdí, že pro komunikaci s ostatními osobami a porozumění či ke komunikaci mezi několika lidmi, je potřeba mít určité komunikační kompetence a znát zásady efektivní komunikace.

Jednou ze zásad je akomodace neboli přizpůsobení se komunikantovi či komunikátorovi. Je potřeba najít stejný nebo podobný systém signálů komunikace (charakteristických prvků), aby poté komunikace byla co nejvíce efektivní. Charakteristickými prvky jsou například - hlasitost a rychlost řeči nebo podobný styl psaní v komunikaci psané. Pokud ostatní účastníky komunikace neznáme, musíme nejprve identifikovat jejich systém signálů a poté se jim snažit přizpůsobit a porozumět. Toto může být například problém, pokud spolu mluví lidé z odlišných kultur, kde v každé kultuře jeden signál může znamenat něco jiného.

Aby náš projev působil co nejvíce upřímně a důvěryhodně, měli bychom v komunikaci propojovat verbální a neverbální signály. Pokud člověk říká, že se mu něco líbí a je to

u toho zamračený nebo klopí oči dolů, je jasné, že nemluví pravdu a o jeho názoru pochybujeme.

Pokud chceme někomu něco předat, sdělit či někoho ovlivnit, měli bychom si předem rozmyslet jaký je náš záměr a cíl. A.DeVito (2001, s.28-33) uvádí pět společných cílů pro všechny druhy komunikace –, *učit se, spojovat, pomáhat, ovlivňovat a hrát si.*“

Projev by vždy měl být stručný, jasný, zřetelný, obsahově správný, dokončený a zdvořilý. Pokud máme mluvit před více lidmi je dobré si projev předem připravit a vyvarovat se tak nejasnostem, dvojsmyslům či sdělením s bezobsažným významem. Při komunikaci bychom měl být pozitivní, přátelští, empatičtí a bezprostřední. Pokud s někým komunikujeme, měli bychom se mu dívat do očí. Vždy bychom měli nechat hovořit i druhou osobu a zajímat se o její názory (Vymětal 2008, s.27-29, A. DeVito 2001, s.161-162).

1.5 Chyby v komunikaci

1.5.1 Chyby sociálního vnímání

Jednou z chyb sociálního vnímání je **haló-efekt**, při kterém jednáme s určitou osobu podle toho, jak nás na první dojem zapůsobila. Často to bývá dojem negativní, např. pokud matka dítěte přijde v roztrhaném oblečení na třídní schůzky, tak si ji takto učitelka zapamatuje a bude se již na matku dívat zkresleně, bez toho aniž by ji dostatečně znala. Další častou chybou je **projekce**, kdy ostatním připisujeme naše vlastní představy, nedostatky, vzorce chování či někomu říkáme, jak by se měl podle nás chovat. Lidé tak často chtějí přenášet pocit viny na jiné a často jsou proti někomu zaujati, k někomu cítí nenávisť či někomu závidí. Spousta lidí si také vytváří **předsudky a stereotypy**, kdy osobě, bez toho aniž by ji osobně znali, přiřazují vlastnosti, určité vzorce chování a utváří si na ni zkreslený názor. Často si lidé vytváří o ostatních předsudky kvůli barvě pleti, kvůli dosaženému vzdělání, které osoba má, či kvůli práci, kterou vykonává. Dalším problémem může být **favoritismus a efekt sympatie**, kdy vyzdvihujeme a preferujeme určité osoby, protože nám jsou více sympatičtí. (Mikuláščík 2003, s. 73-76)

1.5.2 Komunikační manévry

Další častou chybou v komunikaci je komunikační manévr, kdy se člověk chce vyhnout určitému tématu či odpovídání na určitou otázku. Poté nastává **mlčení, vyhnutí se**, kdy osoba přesměruje komunikaci na jiné téma nebo dochází k **zevšeobecňování**, kdy odpověď či reakce není konkrétní ale je generalizována a přisuzuje určité rysy všem členům určité skupiny. Může také docházet ke **tangencializaci**, kdy se odvádí pozornost od hlavního tématu k nějaké okrajové záležitosti. (Vybíral 2008, s. 43-44)

1.6 Pedagogická komunikace v prostředí výchovně vzdělávací instituce

Nelešovská (2005,s.26) uvádí, že pedagogická komunikace je jedna z forem sociální komunikace, která nám pomáhá dosáhnout výchovně-vzdělávacích cílů. Je to dvousměrný proces, kterým lze předávat informace a získávat zpětnou vazbu. Na pedagogickou komunikaci může mít vliv atmosféra, klima a prostředí ve třídě. Čím pozitivnější prostředí ve škole je, tím lépe pedagogická komunikace funguje.

Účastní se jí několik účastníků, kteří jsou v určitých vztazích. Stává se, že jeden z účastníků má nadřazené postavení, jako např. učitel. Základními účastníky jsou děti, učitel a rodič. Dále to je učitel a třída, skupina dětí a učitel, dítě a skupina dětí nebo skupina dětí se skupinou dětí (Nelešovská 2005, s.29-41).

Komunikační schopnosti jsou u učitele velmi důležité, každý den komunikuje s dětmi a s rodiči. Komunikací může ovlivnit vztahy, klima, atmosféru, a kromě toho může určovat pravidla. Aby byla komunikace efektivní měla by být respektující, aby se ani jeden z komunikujících při komunikaci necítil ponížen. Učitel by měl dávat najevo emoce, ale zároveň by je měl umět ovládat. Nelešovská (2005, s. 77) se Svobodovou et al. (2017, s. 53) se shodují, že je důležité, aby měl učitel k dětem pozitivní vztah a citovou vazbu. Dítě od učitele potřebuje cítit, že mu na něm záleží. Velmi důležité je umět naslouchat a schopnost empatie, učitel by měl aktivně naslouchat, vnímat co mu dítě říká a snažit se vcítit do jeho situace a pocitů. Učitel by dítěti neměl přikazovat, měl by se mu vše snažit vysvětlit či popsat mu situaci, a dávat mu možnost se rozhodnout. Pravidla by neměla být určována pouze učitelem, ale na jejich vytváření by se měly podílet i děti, stejně tak dodržovat by je měl jak učitel, tak děti (Svobodová et al. 2017, s.57-64)

1.6.1 Specifika komunikace mezi mateřskou školou a rodinou

Krejčová et al. (2015, s. 165) a Svobodová et al. (2017, s. 117-118) uvádí, že komunikace s rodinou dětí je ovlivněna výchovným stylem rodičů, povahou rodičů a také jejich očekáváním. Je to jeden z druhů pedagogické komunikace a má určitá specifika a zásady, které by se měla v komunikaci dodržovat.

Učitelé by k rodičům měli mít **respekt** a brát zřetel na jejich významnou rodičovskou roli. Při komunikaci s rodiči jsou často sdělované osobní důvěrné informace či velmi citlivé informace o dítěti, je proto potřeba dbát na **ochranu osobních údajů**. Mateřské školy se musí od 25.5. 2018 řídit nařízením vydaným Evropským parlamentem a radou EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Vedení s učiteli by mělo dát rodičům najevo **zájem** a ukázat, že o komunikaci a spolupráci stojí, a že si váží za každou iniciativu a zapojení se (Krejčová et al. 2015, s.165-167).

Čapek (2013, s. 18-19) ve shodě s Lažovou (2013, s.17) uvádí, že je důležité, aby si rodiče i učitelé na komunikaci dopředu vyhradili **dostatek času**. Na komunikaci by se nemělo spíchat a na hovořící osobu zbytečně tlačit, ne v každé době během denního režimu v MŠ je toto možné, a je proto vhodné dobu na rozhovor či schůzku dopředu naplánovat. Učitel by se měl snažit přizpůsobit čas rodiči. Velmi důležitá je **profesionalita**. Učitel by měl být na rozhovor či jiný druh komunikace předem připraven, měl by vědět, k čemu v komunikaci směřuje. Sdělení by mělo být srozumitelné a stručné. Učitel by měl hovořit spisovně, dobře vyslovovat, hovořit plynule a vhodným tempem. Komunikace by neměla být příliš formální ale ani nepřirozená. Pro komunikaci by také mělo být vhodně zvolené **místo**. Pokud se jedná o soukromé informace, není vhodné tyto věci řešit přímo před dětmi, rozhovor může například probíhat v kabinetě učitelky/ředitelky či na chodbě. Učitel by měl být **vstřícný**, měl by dávat najevo, že má o komunikaci zájem a rád si vyslechne, co rodič chce říct, ať už se jedná o výměnu informací o dítěti či méně formální informace ze soukromého života. Rozhovor by měl být celkově **optimistický**, je dobré nejprve začínat zprávou dobrou a až poté přecházet ke zprávě špatné. Vhodné je taky ke konzultaci připravit **malé občerstvení**, čímž vznikne více přátelská atmosféra.

Velmi důležité bývá první setkání mateřské školy s rodinou. Pro rodiče i učitelé je to příležitost, kdy se mohou poprvé osobně setkat a mít rozhovor o dítěti o tom jaké je, zda

je potřeba na něco dávat pozor či zda mají rodiče nějaké speciální požadavky. Lažová (2013, s.17) s Krejčovou et al. (2015, s.167-171) se shodují na tom, že je vhodné aby rodiče při prvním setkání vyplnili dotazník se základními daty o dítěti (ukázka formuláře viz Krejčová et al. 2015, s. 168). Informace o dítěte lze také zjistit formou vstupního rozhovoru. Při prvním setkání je dobré rodičům představit filozofii školy a režim školy, můžeme s rodiči také mluvit o komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou, zda se rodiče chtějí zapojit a zda mohou mateřské škole něčím přispět. Je vhodné se rodičů zeptat, jaký způsob komunikace jim vyhovuje, a kdy by jim schůzky vyhovovaly časově. Na závěr učitel může rodičům říct jak připravit dítě a sebe na vstup do MŠ (Lažová 2013, s. 17-24)

1.6.2 Specifika komunikace mezi mateřskou školou a rodiči dětí se speciálně vzdělávacími potřebami a se zdravotním postižením

Každý rodič se s postižením svého dítěte vyrovnává jinak. Někteří rodiče se s tím dokáží smířit ihned a některým rodičům to může trvat i několik let. Při komunikaci je proto potřeba brát na tento fakt zřetel.

Rodiče převážně o postižení dítěte při vstupu do mateřské školy vědí. Může se však stát, že se na postižení přijde později či vznikne během školní docházky, v takovémto případě je potřeba být v komunikaci velmi citlivý, brát v potaz, že rodiče zažívají velmi těžké chvíle. Pedagog by měl rodiči nabídnout pomoc, možnost individuální schůzky ale do komunikace rodiče nijak nenutit (Hubertová in Kíryková, Hubertová, Valešová 2019, s. 19-20).

2 Rodina a MŠ v procesu socializace předškolního dítěte

Rodina má v životě dítěte zcela nezastupitelnou roli, uspokojováním základních potřeby dítěte, správnými vzorci chování a vytvářením podnětného prostředí, dítěti dává předpoklady pro zvládnání sociokulturního chování a jeho celkový rozvoj. Další důležitou roli v socializaci dítěte má mateřská škola, která navazuje na základy výchovy z rodiny (Helus 2015, s. 198-199).

2.1 Rodina jako místo primární socializace

Socializace je proces, kterým se člověk celoživotně zařazuje do lidské společnosti. Tímto procesem si osvojuje jazyk, základní společenské normy a hodnoty, ale také se učí zastávat různé sociální role.

Jedinec se postupně stává kulturní osobností, a zvládne tak fungovat ve složitém systému lidské společnosti. Se společností je jedinec v recipročním vztahu, je společností ovlivňován, ale stejně tak i on společnost může měnit.

První socializaci zprostředkovávají, již od raného dětského věku, rodiče, sourozenci, prarodiče a později další lidé jako příbuzenstvo, známí, přátelé, učitelé, sousedé, vrstevníci a sociální skupiny, do kterých je jedinec dlouhodobě začleněn. (Thorová 2015, s.181)

V období 3-6 let jsou děti hodně vázány na rodinu, která je pro socializaci dítěte zásadním činitelem. Doma si děti osvojují základní životní hodnoty a základní pravidla chování. Rodiče jsou pro dítě velkým vzorem, a chování rodičů se tak často promítá v samotném chování dítěte, je proto důležité, aby se rodiče chovali vhodným způsobem, věnovali dítěti dostatečnou pozornost a byli dobrým sociálním vzorem pro své dítě. Pro dítě je také důležité, aby byla rodina úplná, žítí pouze s jedním z rodičů může mít na vývoj dítěte vliv v jeho osobnostním vývoji, stejně jako rozvod či úmrtí rodičů. Děti v tomto období často zkouší rodiče tím, že odmítají plnit úkoly, mají provokativní chování či se naschvál předvádí. Reakcí rodičů zjišťují, co mohou a co ne, co je dobré a co je naopak špatné (Thorová 2015, s.389-392).

Rodina dítěti zajišťuje pocit bezpečí, zázemí a lásky, což je jedna z nejdůležitějších základních potřeb dítěte. Odpoutání dítěte od rodiny tak pro mnoho dětí i rodičů může být velmi těžkým krokem. Dítě je do tří let zvyklé trávit všechn čas se svojí rodinou

nebo blízkými a je tak na své rodině závislé. Při vstupu do MŠ se toto mění a dítě se musí na několik hodin od rodiny odpoutat a být určitým způsobem samostatné. Každé dítě i rodič emancipaci snáší a zvládá jiným způsobem. To jak dítě tento proces zvládne, hodně závisí na jeho vztazích s rodinou, čím je vztah hlubší a méně bezkonfliktní, tím je emancipace pro dítě a pro rodiče snazší. Někteří rodiče chtějí mít své dítě k sobě stále připoutané a mají pocit, že ve chvíli kdy dítě není s jedním z rodičů, se dítě automaticky necítí dobře nebo mu někdo jiný svým chováním ubližuje. Někteří rodiče naopak chtějí, aby dítě dosáhlo samostatnosti ihned, a nechtějí tak slyšet, že se dítěti ve školce nelíbí nebo je smutné. Děti často mívají na rodiče zlost a vyčítají jim, že je opouští. Poté v mateřské škole brečí, nechtějí s nikým mluvit nebo se ptají se paní učitelky, kdy už přijde maminka či tatínek. Poté ale většinou přijde zlomový okamžik, kdy dítě proces zvládne, začne se do školky těšit a chápe, že odloučení od rodiče není trvalé, ale vždy trvá jen několik hodin, po kterých si rodič opět dítě vyzvedne, a budou zase spolu. Zvládnutí tohoto procesu však nemusí probíhat takovýmto způsobem, pro někoho z dítěte či rodičů, to může být velmi těžkou a složitou situací a může to vést až ke vzniku některé z psychických poruch. (Langmeier, Krejčířová 2006, s.153)

Vzhledem k zaměření bakalářské práce na prostředí MŠ nemá v práci téma rodina větší rozsah v textu.

2.2 MŠ jako místo sekundární socializace

Dalším místem, které kromě rodiny ovlivňuje socializaci dítěte je mateřská škola. Při nástupu do mateřské školy se děti seznamují s jinou autoritou, než byly doposud zvyklé, a to s učitelkou či učitelem ve třídě, ale jsou stále velmi závislí na rodině a potřebují mít pocit jistoty a rodinného, bezpečného zázemí (Svobodová 2017, s.114 – 116). Děti obvykle učitele/učitelku přijmou velmi rychle, stejně jako nový kolektiv a nové prostředí. Děti většinou nemají strach z neznámých osob, ale je to spíše stud nebo udržování si přiměřeného odstupu. Často to mají děti v tomto věku naopak a jsou k nově poznaným osobám velmi otevřené, rády se vyptávají na osobní informace či se samy chtějí představovat. Sociální otevřenost k cizím lidem je často také dána osobnostními vlastnostmi dítěte. (Thorová 2015, s.389-393)

Předškolní zařízení jsou dětem předškolního věku a jejich vývojovým potřebám přizpůsobeny. Dětem je například přizpůsobena organizace dne, prostředí, činnosti či strava. Přesto je předškolní vzdělávání v mateřských školách stále institucionální a kolektivní vzdělávání, kde s dětmi převážně pracuje jako s celou skupinou a kromě

toho také individuálně. Jedny z nejdůležitějších potřeb dítěte jsou láska, pocit bezpečí a jistoty. Tyto potřeby může mateřská škola a její zaměstnanci uspokojit, ale jen z určité části. Na prvním místě bude vždy rodina, která by dítěti měla tyto potřeby uspokojit nejvíce. (Kiryková in Kiryková, Hubertová, Valešová 2019, s. 1-2)

2.3 Význam spolupráce a komunikace rodiny a MŠ

Krejčová et al. (2015, s.163-164) uvádí, že je na spolupráci s rodiči a jejich společném partnerství je v dnešním školství kladen velký důraz. Spolupráce a komunikace MŠ s rodinou má zásadní vliv na celkové klima MŠ a vzdělávání a výchovu dítěte. Pokud je v MŠ pozitivní klima, jsou tak spokojenější děti, rodiče, učitelé, vedení MŠ i ostatní zaměstnanci. Zapojením se do akcí, podílením se na chodu školy, rodiče přispívají k rozvoji svého dítěte. Společně mohou plánovat dlouhodobé záměry i krátkodobé cíle ve vzdělávání a výchově, a celkově tak zlepšovat kvalitu vzdělávání. Vzájemnou komunikací a spoluprací se mezi rodinou a pedagogy vytváří vzájemná důvěra, tolerance a respekt. (Čapek 2013, s.15–19)

2.4 Vymezení spoluúčasti rodičů v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Spoluúčast rodičů je vymezena v jedné z podkapitol v RVP PV. Ideální spolupráce mezi MŠ a rodinou by měla podle MŠMT vypadat následovně:

- *„Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.*
- *Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projeví-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.*
- *Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*

- *Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.*
- *Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.“ (2018, s. 34-35)*

3 Komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou

Jedním z faktorů, který ovlivňuje jaké je ve škole klima, je komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou a jejich vztahy. Pozitivní klima je pro dítě velmi důležité, děti jsou citlivé a potřebují mít pocit jistoty, klidu a bezpečného prostředí. V rámci své praxe vím, že pozitivní klima ovlivňuje i to jak se ve škole cítí vedení a učitelé školy.

3.1 Školní klima

Klima školy je dle Čapka (2010, s. 134) „*Souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení účastníků vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něho jejich vzájemná komunikace a sociální vztahy, stejně tak jejich vnímání prostředí, prožitky a emoce a další sociální a psychické procesy, které děje v této škole vyvolávají.*“

Je to dlouhodobý stav, čímž můžeme klima odlišit od atmosféry, která je krátkodobá.

3.1.1 Měření klimatu

Stejně jako můžeme měřit celkové klima školy, můžeme měřit i klima třídy Čapek (2010, s. 93) uvádí, že i přestože je klima školy velmi těžko měřitelné a popsatelné, existuje několik metod, jak zjistit, jaké klima ve třídě či škole panuje.

Jednou z metod, jakou lze klima měřit je **pozorování**, které se řadí ke kvalitativním metodám výzkumu. Zaměřuje se na menší počet jedinců, o nichž se snaží výzkumníci zjistit co nejvíce informací. Jednou z nejčastějších forem pozorování ve školství je hospitace, kdy ředitel pozoruje učitele a jeho kvalitu práce. Aby hodnocení klimatu prostřednictvím pozorování probíhalo vhodným způsobem, musí být uplatněny správné zásady. Důležité je mít předem připravený formulář, který bude dostatečně stručný a jasný, aby pozorující nezapisoval delší dobu, než pozoroval. Pozorování by mělo být důsledné a následné hodnocení objektivní. Jednou z forem hodnocení, která pomáhá pozorovateli hodnotit objektivně je rating, kdy pozorovatel hodnotí určitý jev pomocí grafické škály, nejlépe pětistupňové. Vhodné je, aby ve formuláři bylo také varianta N- kdy na otázku nelze odpovědět či daný jev nelze zhodnotit (Čapek 2010, s. 101-104).

Dalším a vhodným způsob měření klima je dle Čapka (2010, s. 105) **rozhovor**, který také patří ke kvalitativní metodě výzkumu. Výhodou této formy měření klimatu je, že vidíme okamžité reakce, emoce, či můžeme rozvést diskuzi. Může to být rozhovor ve dvou lidech či skupinový rozhovor ve více lidech. Jedlička et al. (2018, s. 385) rozděluje rozhovory na standardizované, které mají pevně danou strukturu a otázky jsou pokládány v přesně daném pořadí. A na částečně standardizované, u kterých lze pořadí otázek měnit a přizpůsobit rozhovor danému respondentovi.

Kvantitativní metodou výzkumu měření klimatu je **dotazník**. Dotazník slouží ke zjišťování informací a je složen z několika formulovaných otázek či pokynů. Jeho výhodou je možnost rychlého sběru dat od velkého počtu lidí. Existují různé druhy dotazníků. Pro výzkumné šetření lze vytvořit dotazník nový nebo se může použít dotazník již hotový. Dotazník může obsahovat otevřené, uzavřené nebo polouzavřené otázky. Důležité je, aby byly otázky a pokyny v dotazníku jasně a stručně definované a aby byly logicky uspořádány. (Keifh 2008, s. 46–47, Jedlička et al. 2018, s. 390-392)

3.1.2 Tvůrci klimatu

Dle Čapka (2010, s. 12-16) se na vytváření klimatu podílí tito účastníci – *„ředitel, učitelé, rodiče a děti.“*

Nezbytným tvůrcem klimatu je **ředitel**, který by měl sdružovat všechny tvůrce klimatu dohromady a motivovat je, vytyčovat cíle a povzbuzovat je ve spolupráci. Jednou z nedílnou součástí práce ředitele je jednání a komunikace s lidmi. Ředitel určuje svým zaměstnancům práci, chválí je, rozděluje jim peníze, vyjednává návštěvy divadel či knihoven, komunikuje s rodiči, pokud je nějaký problém a stejně tak komunikuje s dětmi. Ředitel by měl být profesionální, vstřícný, spravedlivý a empatický člověk s vůdčími schopnostmi. Pokud ředitel nemá zájem o nové nápady, nevytyčuje cíle, nerealizuje společné akce pro rodiče s dětmi, nepovzbuzuje zaměstnance, vytváří rivalitu mezi učiteli, není vstřícný k rodičům, klima MŠ nemůže být pozitivní a bezpečné (Čapek 2010, s. 154-157).

Svobodová et al. (2017, s. 13–14) se s Čapkem (2010, s. 16) shodují na tom, že se učitel se velkou částí podílí na vytváření klimatu. Učitel by měl dobře znát děti ve své třídě, měl by znát jejich individuální potřeby, měl by mít nastavená pravidla, vědět co

na děti platí a na co nereagují, jak děti namotivovat či jak s nimi komunikovat, aby se děti cítily respektovány a zároveň respektovaly učitele. Děti i rodiče často více hodnotí, jestli je učitel hodný, přátelský, spravedlivý, empatický a pozitivní člověk, než to jaký je jako učitel. Učitel by se měl snažit na dobrém klimatu ve třídě pracovat, měl by ho kontrolovat, a pokud je ve třídě něco v nepořádku, tak to začít to co nejdříve řešit. Jednou za určitou dobu by si učitel měl udělat sebereflexi o tom, jak dobrý spoluvůrce klimatu je, např. vyplněním dotazníku či si sepsat co se za uplynulé období vše stalo a jak učitel dané situace řešil, poté si může říct, zda je řešil správně či jestli by je nyní řešil jinak a nastavit si do dalšího období cíle, kterých by chtěl ve třídě dosáhnout v následujícím období.

I přestože **rodiče** netráví v mateřské škole příliš času, mohou hodně ovlivnit klima MŠ či klima třídní. Rodiče se účastní akcí v MŠ, přivádí do školy své děti a poté si je vyzvedávají, někdy mají i možnost účastnit se programu v MŠ, či nosí různé sponzorské dary. Rodiče mají právo vnášet do třídy/MŠ nové nápady, komentovat ať pozitivně či negativně chod MŠ, ptát se na to jak se jeho dítěti daří či se informovat o blízkých událostech. Komunikace a spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou je velmi důležitá. Rodiče od učitele očekávají, kvalitní a dostatečné vzdělání, rovnocenné chování ke všem žákům, zodpovědnost a schopnost řešení problémů a empatické, vstřícné chování. Pokud má rodič pocit, že to takto ve třídě nefunguje, tak může ovlivňovat klima negativním způsobem, např. říká dítěti o paní učitelce ošklivé věci, říká dítěti, se kterými dětmi by se mělo bavit a naopak, vzbuzuje v dítěti pocit strachu a obav z chození do školy a další. Pokud ale komunikace a spolupráce mezi MŠ a rodinou funguje, rodiče převážně pedagoga respektují a do jeho práce nezasahují. (Čapek 2010, s. 24-27)

Děti ovlivňují především klima třídní. Kolláriková et al. (2010, s. 83) tvrdí, že dítě může svou komunikací a chováním velmi ovlivnit třídní klima. Děti často řeknou pouze část sdělení, a poté může mít sdělení mít jiný význam. Děti by se měly společně s učitelem podílet na vytváření pravidel a jejich dodržování. Také určují klima vztahy s jejich vrstevníky.

3.2 Formy komunikace mezi MŠ a rodinou

V této kapitole popisuje formy komunikace a spolupráce, které lze v MŠ uplatňovat. MŠ by měla počítat s věkovým rozsahem rodičů a jejich různorodým preferencím v oblasti komunikace. Je proto vhodné, aby MŠ uplatňovala jak tradiční, tak moderní formy komunikace. Lažová (2013, s. 25–30) ve shodě s Kollárikovou et al. (2010, s.78–19) vymezují tyto druhy komunikace:

3.2.1 Tradiční formy

– Osobní setkání

Osobní setkání je neúčinnější, nejdůležitější a nejoblíbenější formou komunikace, výměna informací je efektivní a rychlá. Komunikace mezi MŠ a rodinou může probíhat formou osobního setkání při odevzdávání dítěte do MŠ, při vyzvedávání dítěte z MŠ, na třídních a individuálních schůzkách nebo na společných akcích (Den otevřených dveří, Den matek, Vánoční besídka, Velikonoční dílničky, workshopy,...). Důležité je, aby předávání informací probíhalo diskrétně a byla zachována ochrana osobních údajů.

– Nástěnky

Na nástěnkách bývají vystaveny kontakty na MŠ a její zaměstnance, kontakty na odborná pedagogická či psychologická pracoviště, denní režim, jídelníček, informace k platbám, aktuality z dění v MŠ, vypsání nastávající akce, či letáky na akce, které se konají mimo MŠ a informace k těmto akcím, seznam věcí, které je potřeba do MŠ přinést či nabídka ke spolupráci. Zvlášť mohou být k nahlédnutí také vystaveny vytištěné dokumenty jako Školní vzdělávací program či Školní řád. Nástěnky by měly být umístěné na viditelném místě, informace by měly být přehledně uspořádané, aby je rodič po příchodu do MŠ co nejdříve viděl a informace si přečetl.

– SMS, telefonní hovor

Ke komunikaci lze také využít SMS zpráv nebo telefonních hovorů. Tyto formy komunikace se nejčastěji využívají pro oznámení nemoci dítěte, omluvení dítěte z MŠ, k domlouvání schůzek či k dotazům. SMS ani telefonní hovor by neměly být využívány k předávání informací o dítěti, vhodnější je využít osobního setkání.

– **Třídní schůzky a individuální konzultace**

Třídní schůzky jsou velmi důležitou součástí komunikace a spolupráce mezi MŠ a rodinou, slouží k předávání informací, ke spolurozhodování rodičů o určitých věcí týkající se MŠ, je to místo pro názory a nové nápady či místo pro vyřešení problémů a konfliktů. K řešení problémů či více soukromých věcí je vhodné rodičům nabídnout i individuální konzultace, kde rodič může řešit věci individuálně s pedagogem či ředitelkou. Individuální konzultace by měly být dopředu dohodnuté, aby na ně bylo vyhrazeno dostatek času a čas vyhovoval jak rodičům tak učitelce/vedení MŠ.

– **Dotazníkové šetření**

Další formou nepřímé komunikace je dotazníkové šetření, pomocí kterého může ředitelka zjistit, jak jsou rodiče v MŠ celkově spokojeni, co by chtěli změnit, nebo se dotazníky mohou týkat organizačních věcí jako je například prázdninový režim či provozní doba MŠ. Často není návratnost dotazníků velká a není to proto příliš objektivní forma komunikace.

3.2.2 Moderní formy

– **Webové stránky, Facebook**

V dnešní době je často využívanou formou komunikace sdílení informací na webové stránky a na Facebook. Z hlediska ochrany osobních údajů tato forma komunikace není ideální, a neměla by být upřednostňována před osobním kontaktem. Předání informací je touto formou komunikace rychlé a celoplošné. Na webových stránkách si rodiče mohou najít základní informace o MŠ, dostupné dokumenty jako Školní řád, Výroční zprávu nebo kontakty do MŠ, informace o stravování, jídelníček, informace k zápisu do MŠ, aktuality či fotogalerii. Na Facebooku mohou rodiče například najít fotky z akcí, informace o změnách provozu MŠ či aktuality z dění v MŠ.

– **E-mail**

E-mailová je stejně jako dávání informací na webové stránky celoplošné, rychlé a pohodlné. Tato forma komunikace je vhodná pro oznámení náhlých změn v provozu nebo pro rychlé předání informací, neměla by však být upřednostňovaná před osobním kontaktem.

3.2.3 Nepřímá komunikace

Dle Kollárikové et al. (2010, s. 81-82) je komunikace nepřímá častější než komunikace přímá. Nepřímá komunikace probíhá převážně prostřednictvím dítěte. Dítě sděluje informace a může ovlivňovat, jak na školu budou nahlížet rodiče, a stejně tak jaký budou mít učitelé názor na rodiče. Tuto komunikaci mohou například ovlivnit tyto faktory – jak chodí dítě oblečeno, jak se cítí, jaké informace a jakým způsobem informace dítě sděluje ostatním a také zda rodiče využívají dítě ve svůj prospěch.

3.3 Formy spolupráce mezi MŠ a rodinou

Pravidelná a pozitivní spolupráce MŠ s rodinou je velmi důležitá. Uplatněním níže vypsanych forem spolupráce lze podpořit pozitivní klima MŠ. Pro potřeby této práce využívám forem spolupráce, které popisují Lažová (2013, s. 27–28) a Kiryková in Kiryková, Hubertová, Valešová (2019, s. 13–17), se kterými jsem se během své praxe sama setkala.

– Sdružení rodičů a přátel školy – zapojení se do dění školy

Rodiče mohou do MŠ vnášet nové nápady, společně s pedagogy a ředitelkou mohou vytvářet dlouhodobý záměr MŠ i krátkodobé cíle ve vzdělávání a výchově, a celkově tak zlepšovat kvalitu vzdělávání. Rodiče by měli zastupovat zájmy rodičů a dětí. Společně mohou rozhodovat o některých financích, do čeho by například chtěli investovat peníze, co je potřeba do MŠ pořídit.

– Společné akce iniciované MŠ

Společné akce jsou oblíbenou formou spolupráce, neboť se všichni spolutvůrci klimatu MŠ mohou setkat. Akce je potřeba plánovat dostatečně včas, je potřeba dopředu zvážit kolik akcí během roku realizovat a jak je do jednotlivých měsíců rozdělit. Ideální je, aby na začátku roku visel na nástěnce či na webových stránkách rozpis akcí na celý rok a rodiče si tak mohli dopředu na akce vyhradit čas a akcí se poté zúčastnit. Do přípravy a realizace společných akcí je vhodné rodiče zapojit nebo je alespoň k výpomoci vyzvat. Maminky mohou například připravit pohoštění, tatínkové mohou pomoc s přípravou prostředí, někdo z rodičů může vytvořit pozvánku na akci nebo mohou rodiče pomoci s naplánováním akce.

– Sponzorské dary

Díky spolupráce s rodinou má mateřská škola možnost získat sponzorské dary. Mohou to být menší dary, jako jsou papíry, kartony, pomůcky na vyrábění, hračky nebo

didaktické pomůcek. Ale může se i jednat o větší a hodnotnější sponzorské dary jako je nábytek, vybavení do MŠ, počítače či finanční částka. Mateřská škola může vytvořit seznam věcí, které jsou do MŠ potřeba či rodiče mohou chodit se sponzorskými dary či s nabídkami na sponzorské dary samy a ptát se ředitelky/pedagogů zda by to ve škole využili.

– **Dny otevřených dveří**

Dny otevřených dveří jsou vhodnou formou k prezentování mateřské školy. Mohou probíhat během týdne, kdy jsou děti v mateřské škole, a probíhá běžný denní režim nebo se mohou konat o víkendu, kdy je větší klid na zodpovězení dotazů, rodiče, ale nemají možnost vidět, jak běžný den v mateřské škole probíhá, výhodou je, že den otevřených dveří o víkendu nenarušuje práci dětí a učitelek. Rodiče si většinou mohou prohlédnout prostory mateřské školy, zeptat se pedagogů, ředitelky či ostatních zaměstnanců školy na věci, které je ohledně mateřské školy zajímají a utvořit si tak na mateřskou školu názor. V některých školách dávají na dni otevřených dveří rodičům možnost vidět ukázkou práce s dětmi a někde si mohou i děti, které se do mateřské školy přišly podívat pohrát.

– **Společný sběr tříděných odpadů, společné přispívání nemocným lidem nebo humanitárním či dobročinným organizacím, které pomáhají**

Často se v MŠ společně sbírá sběr, nebo k tomu alespoň paní ředitelka může rodiče vyzvat. Společně také mohou vybírat peníze a posílat je nemocným lidem či nějaké organizaci, která ostatním pomáhá.

– **Výpomoc na akcích, výletech, při opravách, úklidu MŠ**

Tento druh pomoci v mateřské škole jistě ocení. Lze se ptát rodičů na pomoc individuálně nebo paní ředitelka může vytvořit tabulku s jednotlivými funkcemi a věcmi, se kterými je potřeba pomoc a rodiče se do ní mohou vpisovat, někdy nabídnou rodiče pedagogům pomoc sami. Možností jak v MŠ a pedagogům pomoci je spousta, lze dělat doprovod na výletech, pomáhat s přípravou akcí, jednou za půl roku se například může udělat brigáda, kdy se uklidí na zahradě či se opraví věci v interiéru MŠ. (Čapek 2013, s. 28-37, s. 88-89)

– **Seznámení rodičů a dětí s MŠ**

Seznámení rodičů a dětí s MŠ lze uskutečnit v rámci dne otevřených dveří, ale lze to také uskutečnit kdykoliv jindy před zápisem nebo před počátkem docházky do MŠ. Lze si domluvit individuální schůzku s ředitelkou či pedagogem MŠ. Rodiče zde mají

prostor pro otázky a také si mohou prohlédnout prostory MŠ. Dítě si ve školce může pohrát a být mezi svými vrstevníky.

- Přítomnost rodiče v MŠ

Zejména ze začátku docházky do MŠ, se dětem často stýská a proces adaptace na nové prostředí a lidi pro ně může být velmi náročný. Je proto možnost nabídnout rodičům být s dítětem po určitou dobu v MŠ. Rodiče si s dítětem si mohou společně pohrát, nebo se s ním mohou projít po třídě a pomoci dítěti vybrat s čím si bude následně hrát. V takovémto případě je velmi důležité určit si dopředu pravidla. Je potřeba říct rodičům jaké zásady musí při pobytu ve třídě dodržovat a po jakou dobu může s dítětem ve školce být.

- Společná péče o zvířátko, plyšáka nebo figurku

O zapojení této formy spolupráce do výchovně-vzdělávacího procesu v MŠ je vhodné si s rodiči předem promluvit. Také je potřeba zvážit zda má škola vhodné prostory pro chování zvířete. U zvířete i u starání se o plyšovou postavu či figurku se děti učí starat se o druhé a zároveň za něj získávají zodpovědnost. Je potřeba počítat s tím, že si někdo zvíře bude muset vzít i o svátcích a o víkendech.

- Společné vstupní a výstupní rituály

Zavedení rituálů pomáhá vytvářet pocit sounáležitosti. Rodiče s dětmi a pedagogy na začátku roku mohou vytvořit něco společného, čím si budou připomínat začátky chození do mateřské školy a zároveň k tomu během roku budou moct přidat něco nového a na konci školní docházky to celé zase zakončit. Mohou si například z kamínků udělat sluníčko a každý měsíc mohou vytvořit nový paprsek, na konci roku mohou zhodnotit co sluníčkového a hezkého jim chození do mateřské školy dalo.

- Spaní dětí v MŠ

Spaní dětí a učitelů v MŠ může být dobrou přípravou na pozdější školu v přírodě či jiné delší pobyty, může to také být zpestřením každodenního programu. Děti si vyzkouší spát samy bez rodičů, a učitelé mají možnost vidět dítě v jiných situacích než během běžného dne v MŠ. V případě zájmu lze do této formy spolupráce zapojit i rodiče, mohou například připravit občerstvení nebo mohou po domluvě s učitelem ve škole přespát s dětmi.

- Oslava narozenin dětí

Oslavy dětí lze uspořádat v rámci třídy s dětmi a učitelem nebo mohou probíhat společně s rodiči dětí. Dítěti udělá přítomnost rodiče radost a může se vytvořit více rodinná atmosféra. Je důležité se s rodiči předem sejít a domluvit se, jakým způsobem

oslava bude probíhat a kdo co přichystá, do jaké míry se zapojí MŠ, a do jaké míry se zapojí rodiče. Je potřeba počítat s tím, že všechny rodiče nebudou moci na oslavu dítěte během dne dorazit a některým dětem to poté může být líto.

– **Společné výlety**

Společné výlety mohou být iniciované MŠ ale také rodiči. Lze je pořádat ve všední dny i o víkendu. Při plánování společných výletů je důležité, aby se vedení MŠ s rodiči domluvilo na podmínkách těchto výletů a na tom, jak často společné výlety budou probíhat a kdo jaký výlet bude organizovat.

4 AKČNÍ VÝZKUM (PRAKTICKÁ ČÁST)

V této kapitole bych chtěla podrobněji představit akční výzkum, formou kterého probíhalo mé výzkumné šetření. Vymezuji základní pojem, jeho původ, druhy a fáze.

4.1 Vymezení pojmu akční výzkum

Dle Nezvalové (2003, s. 300) je akční výzkum nástroj ke zlepšování kvality vzdělávání a profesní růst pedagogických pracovníků. Janík in Maňák et al. (2004, s.52) popisují dva aspekty akčního výzkumu. Prvním aspektem je pozorování pedagogických situací a jejich systematické reflektování, druhým aspektem je jednání, kdy se pedagogové snaží situaci zlepšit na základě jejich poznání. Podílením se na akčním výzkumu získávají pedagogové možnost podělit se zkušenostmi a zjištěnými poznatky s ostatními pedagogy, společně tak mohou otevřít diskusi a hledat nejlepší řešení dané situace, což přispívá k jejich profesnímu růstu a také ke zlepšování kvality vzdělávání.

Akční výzkum je prováděn pedagogy přímo ve škole a vychází z potřeb dané školy. Pedagog seberefektuje jeho činnost a snaží se tak najít cestu, jak vlastním působením dosáhnout co nejlepších výsledků. Profesním růstem pedagoga dochází k celkovému zlepšování kvality vzdělávání v MŠ. Pedagogové ze školy mohou na akčním výzkumu spolupracovat s vysokoškolskými učiteli a spojit tak poznatky z praxe s poznatky teoretickými.

4.2 Původ akčního výzkumu

Začátky akčního výzkumu sahají do 30. let 20. století. Zakladatelem tohoto výzkumu je Kurt Lewin. K.Lewin se snažil o demokratizaci sociálního výzkumu. Chtěl, aby se učitelé, kteří se každodenně pohybují v pedagogickém prostředí, aktivně podíleli na výzkumu a byli jeho spoluaktéry. Akční výzkum se do vzdělávání prosazuje ve 40. letech ve chvíli, kdy K.Lewin spolupracuje se skupinou pedagogů na kolumbijské univerzitě.

V 60.-70. letech se akční výzkum začíná používat i v Anglii, kde ho prosazuje Lawrence Stenhouse, který chce školství inovovat, chce, aby se učitelé stali objeviteli a výzkumníky. Termín akční výzkum (action research) spojen s činností pedagogů byl poprvé použit Johnem Elliotem v 70. letech. J. Elliott chtěl, aby pedagogové

systematicky reflektovali pedagogické situace a činnosti a následně se je snažili zefektivnit a rozvíjet.

Později se akční výzkum dostal i do Evropy. Jednou ze zemí, ve které se o akčním výzkumu začali více zajímat bylo Německo, kde již ve 20.-30 letech 20. st. Peter Peterson ke tvorbě teorie využíval záznam pedagogického jevu každodenního prostředí z pedagogické skutečnosti, čímž naplnil jedno z kritérií akčního výzkumu. Do českého školství akční výzkum postupně proniká (Janík in Maňák et al. 2004, s. 51-52).

4.3 Druhy akčního výzkumu

- Pro-aktivní akční výzkum

První fází pro-aktivního akčního výzkumu je akce a až poté přichází sběr dat, jejich analýza a vyhodnocení výsledků.

- Reaktivní akční výzkum

V reaktivním akčním výzkumu pedagogové nejprve sbírají informace, vyhodnotí je a až poté přichází na řadu vlastní činnost, akce.

- Kooperativní akční výzkum

Kooperativní akční výzkum vyžaduje od výzkumníka určité sociální dovednosti. Výsledky výzkumu jsou prezentovány a diskutovány veřejně. Tento druh výzkum je oproti pro-aktivnímu a reaktivnímu akčnímu výzkumu více na profesionální úrovni.

(Nezvalová 2003, s. 301-305)

4.4 Fáze akčního výzkumu

Pro účel této práce využívám rozdělení akčního výzkumu na jednotlivé fáze dle dokumentace z projektu Podpora pregramotností předškolního vzdělávání, 2019 (Příloha 14)

- První fáze - přípravná

V první etapě je identifikován problém, celkové zaměření výzkumu. Po identifikaci problému jsou stanoveny hypotézy. K danému tématu si student udělá rešerši teorie, kterou později promítne do praxe. Později je vytvořen intervenční plán, ve kterém jsou navrženy metody sběru dat.

- Druhá fáze – implementační

V druhé fázi přichází na řadu implementace, kdy student realizuje navrženou intervenci v praxi.

- Třetí fáze – vyhodnocování

V třetí fázi je vyhodnocení, kdy se vyhodnotí získaná data a zhodnotí se celkový průběh a výsledek akčního výzkumu.

- Čtvrtá fáze – sdílení výsledků

V poslední fázi budou výsledky výzkumu a získané zkušenosti prezentovány a sdíleny na společné schůzce studentů, mentorů a akademiků.

5 Výzkumné šetření

V této části práce popisuji mé výzkumné šetření, které probíhalo formou akčního výzkumu v rámci projektu Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání ve dvou mateřských školách v Liberci.

5.1 Cíl výzkumu

Cíl výzkumu byl stanoven v souladu s výzkumným zadáním projektu Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání, v rámci kterého byl akční výzkum realizován. **Cílem je zjistit jaké formy komunikace a spolupráce s rodinou jsou v mateřských školách uplatňovány, na základě zjištěných poznatků a formulovaných problémů stanovit a uplatnit návrh dalších forem komunikace a spolupráce mezi rodinou a MŠ a vyhodnocení jejich efektivity.**

5.2 Charakteristika výzkumu

Výzkum byl realizován formou reaktivního akčního výzkumu (podrobněji viz kapitola 4 Akční výzkum) a byl zaměřen na formy komunikace a spolupráce, které v MŠ uplatňují. Šetření probíhalo ve dvou MŠ v Liberci od března roku 2018 do března roku 2019. Skupinu respondentů šetření tvořili učitelé a rodiče dětí těchto MŠ. Cílovou skupinou byly všechny osoby účastníci se navržených intervencí, celoročního provozu a programu obou MŠ (děti, rodiče, vedení, učitelé a další zaměstnanci MŠ).

Realizace akčního výzkumu byla rozdělena do tří etap. V první přípravné etapě byl identifikován problém, stanovily se hypotézy a na základě studia teoretických zdrojů a studie a analýzy výchozí situace v MŠ, byl sestaven intervenční plán. V druhé implementační etapě byly navržené intervence realizovány a následně byla vyhodnocena jejich efektivita. V poslední etapě probíhalo závěrečné vyhodnocování celého výzkumu, jeho průběhu a výsledků.

Ke sběru dat byly využity následující metody, způsob sběru dat popisují v podkapitole 5.5.1 Sběr dat:

- studium literatury,
- pozorování,

- dotazníky pro rodiče a učitele,
- rozhovory s rodiči a učiteli,
- studium a analýza situace v MŠ,
- účast na akcích v MŠ

5.3 Plán výzkumu

V přípravné fázi výzkumu jsme společně s mentorkou a akademikem navrhli plán jednotlivých aktivit výzkumu, ve kterém jsou chronologicky seřazeny jednotlivé aktivity výzkumného šetření. Podrobněji jsou rozvedeny v následujících kapitolách.

1. etapa – přípravná (březen – srpen 2018)

- začátek spolupráce na akčním výzkumu s MŠ A
- komunikace s mentorkou a akademikem
- účast na Schůzce pro rodiče předškoláků – identifikace problému
- studium odborné literatury
- pozorování stavu a analýza situace spolupráce a komunikace v MŠ
- příprava intervenčního plánu

2. etapa – implementační (červenec – únor 2018)

- sběr dat
  - příprava a rozdání dotazníků rodičům a učitelům
  - analýza vyplněných dotazníků
  - začátek docházky do MŠ (1x týdně po dobu tří hodin) – pozorování celkového chodu MŠ a interakcí mezi MŠ a rodinnou
  - strukturované rozhovory s učiteli
- společná schůzka studentky, mentorky a akademika
- vytvoření návrhu nových forem komunikace a spolupráce
- příprava programu na akci Vánoční tvořivé dílny
- realizace akce Vánoční tvořivé dílny, rozhovory s rodiči
- účast na Schůzce pro rodiče, poděkování rodičům za účast na akci
- účast na Vánoční besídce
- začátek spolupráce na akčním výzkumu s Mateřskou školou B

- pravidelné denní docházení do MŠ B po dobu šesti hodin jeden měsíc (v rámci praxe)
- studium a analýza situace v MŠ B
- sběr dat
  - pozorování
  - rozdání dotazníků rodičům a učitelům
  - rozhovory s učiteli
  - analýza vyplněných dotazníků
- účast na závěrečném dni lyžařského kurzu pro děti, rozhovory s rodiči

3. etapa – vyhodnocování (únor 2019)

- porovnání forem komunikace a spolupráce, které mateřské školy A a B uplatňují
- vyhodnocení efektivity intervenčního plánu
- celkové shrnutí výzkumu

4. etapa – sdílení výsledků (květen 2019)

- v květnu bude společná schůzka mentorů, akademiků a studentů, kde budou sdíleny výsledky výzkumu

5.4 1. etapa – přípravná

5.4.1 Identifikace problému

V březnu 2018 jsme začali společně s paní ředitelkou a paní učitelkou (mentorkou) z mateřské školy A komunikovat, seznámila jsem se s prostředím této MŠ. V MŠ jsem byla vlídně přijata a seznámena s kolektivem MŠ. Během pěti setkání v rozmezí dvou měsíců jsme se zamýšlely nad problémem v otázkách komunikace a spolupráce MŠ s rodinou. Problém neboli výchozí moment tohoto akčního výzkumu byl identifikován na Schůzce pro rodiče předškoláků v červnu roku 2018. I přestože byla schůzka důležitá, a rodiče měli možnost se setkat s paními učitelkami ze základní školy, byla na akci velmi malá účast, z 25 rodičů se dostavily 3. Rozhodli jsme se proto tuto situaci řešit, a začali jsme hledat řešení možné spolupráce a komunikaci mezi mateřskou školou a rodinou co nejvíce zeefektivnit.

5.4.2 Stanovení výzkumných otázek

Na počátku výzkumu jsem po diskuzi s mentorkou a akademikem formulovala následující výzkumné otázky, a k nim koncipovala dotazníky pro rodiče a učitele a strukturované rozhovory s rodiči a učiteli.

1. Jaké formy spolupráce a komunikace v MŠ využívají?

- Zjišťuji otázkou č. 1 v dotazníku pro R a otázkou č.1 v dotazníku pro UČ.

2. Jaké formy komunikace a spolupráce jsou u rodičů nejoblíbenější?

- Zjišťuji otázkou č. 2 v dotazníku pro R a pro UČ.

3. Jak jsou se spoluprací a komunikací rodiče spokojeni?

- Zjišťuji otázkami č.5, č.7, č. 9 v dotazníku pro R a otázkou č.11 v dotazníku pro UČ, dále otázkou č.1 v rozhovorech s R.

4. Jak jsou se spoluprací a komunikací učitelé spokojeni?

- Zjišťuji otázkou č. 7 v dotazníku pro UČ, otázkou č.1 a č. 2 v rozhovoru s UČ.

5. Co pozitivního spolupráce a komunikace přináší?

- Zjišťuji otázkou č. 13 v dotazníku s UČ.

5.4.3 Stanovení výzkumných předpokladů

Na začátku výzkumu byly stanoveny tyto výzkumné předpoklady:

1. Podporou motivace dětí k akcím a programům s rodiči lze posilovat motivaci rodičů ke spolupráci s mateřskou školou.
2. Aplikací nových forem pravidelné komunikace a spolupráce se podaří probudit zájem o společné akce s MŠ
3. Efektivními formami komunikace MŠ s rodinou podpořím pozitivní klima v MŠ, které je podstatou emoční pohody úspěšného vývoje dítěte.

5.4.4 Charakteristika respondentů

Skupinu respondentů tvořilo 15 rodičů a 2 učitelé z mateřské školy A, a 8 rodičů a 4 učitelé z mateřské školy B z Liberce.

Charakteristika Mateřské škola A

Mateřská škola je běžná mateřská škola, umístěna v patrové budově vilového typu na okraji města. U budovy je velká členitá zahrada se zahradním nábytkem. Škola má vlastní jídelnu. Je rozdělena na dvě homogenní třídy po 25 dětech, celková kapacita je tedy 50 dětí. MŠ má denní provoz od 6:30 do 16:30. MŠ pracuje podle ŠVP, které vychází z RVP PV a cílem je rozvoj dítěte jeho učení a poznání, rozvoj komunikačních schopností, včasná logopedická opatření při respektování osobního maxima a individuálních potřeb dětí.

V MŠ se zaměřují na prožitkové, kooperativní učení, partnerskou komunikaci, situační plánování a individualizaci. U dětí se rozvíjí samostatnost, vytváří se jim vztah k přírodě, základy pro celoživotní vzdělání, základy zdravého životního stylu a také se učí si vytvářet základní hodnoty a postoje.

V rámci programu mají děti doplňkové činnosti jako plavání, návštěvy solné jeskyně, lyžařský kurz, programy v ekologických centrech, návštěvy divadla, výlety v Liberci a jeho okolí.

Výchozí stav MŠ A

Využívané formy spolupráce

MŠ deklaruje spolupráci s rodiči i ve Školní vzdělávacím programu. MŠ uplatňuje tyto formy spolupráce:

- **Besídky**

V průběhu roku se konají dvě besídky – Vánoční besídka a Den matek, kde děti mají připravená hudební a taneční vystoupení.

- **Vánoční focení**

Rodiče mají možnost využít vánočního focení, kam mohou přivést sourozence dítěte a nechat je společně vyfotit.

- **Pasování předškoláků**

Ke konci roku probíhá společné pasování předškoláků, kde se všichni společně s předškoláky rozloučí a popřejí dětem hezký vstup do ZŠ. Rodiče si s dětmi mají možnost opéct buřty.

- **Zdobení perníčků**

Jedna z maminek iniciovala Zdobení perníčků, kterou i sama pořádala, přinesla plech napečených perníčků, které si děti poté měly možnost nazdobit.

- **Sběr papíru a víček od PET lahví**

Třikrát do roka také probíhá společný sběr papíru, získané peníze ze sběru jsou poté využity na nové vybavení školní zahrady. MŠ také pořádá charitativní sběr víček od PET lahví.

- **Brigáda**

Rodiče také dobrovolně pomáhají s drobnými úpravami a opravami školy v rámci malých brigád. Na podzim se shrabává listí, v zimě se odhazuje sníh. Rodiče mají možnost během celého roku iniciovat nové programy či akce.

- **Společný účet**

Kromě toho MŠ zřídila společný školní účet, kam rodiče mohou posílat peníze dle svého, peníze jsou využity na vybavení školy a také pro děti. O výši financí na účtu jsou rodiče pravidelně informováni na společných schůzkách. Účet vždy řídí někdo z rodičů a po ukončení školní docházky jeho dítěte se účet předává dalšímu rodiči.

– Sponzorské dary

Rodiče také sami nosí sponzorské dary různých hodnot, za které jsou vedení s pedagogy MŠ velmi rády. Jsou to například papíry, výtvarné potřeby, polystyrenové postavičky či sladkosti.

Využívané formy komunikace

1. Tradiční formy

– Osobní setkání – rozhovor

První kontakt učitelky s rodičem se odehrává ihned po příchodu dítěte, kdy rodič odevzdává své dítě do MŠ. Rodiče mají možnost mluvit s paní učitelkou a na cokoliv se jí zeptat. Paní učitelka má možnost rodiči sdělit potřebné informace či se ho může na něco zeptat. Stejně tak probíhá vyzvedávání dítěte v MŠ po obědě či v odpoledních hodinách.

– Individuální konzultace a schůzky

Během roku probíhají individuální konzultační schůzky na požadavek ze strany rodičů, ze strany pedagoga nebo vedení MŠ. Předmětem těchto schůzek bývají nejčastěji problémy v chování dítěte, změny jeho stravování či změny v mentálním či tělesném vývoji dítěte. Rodiče si také někdy vyžádají individuální konzultaci kvůli řešení změn v rodině dítěte, např. rozvod rodičů či úmrtí člena rodiny. Dále se schůzky mohou týkat odkladů školní docházky, doporučení návštěvy Pedagogicko-psychologické poradny nebo návštěvy klinického logopeda.

V dubnu probíhají individuální schůzky “Desatero předškoláka“, které jsou iniciované ze strany pedagogů a vedení MŠ. Na této schůzce je rodičům předložen portfolio dítěte, ve kterém jsou zaznamenány schopnosti a dovednosti dítěte a jejich úroveň. Portfolio je vedeno po celou dobu školní docházky dítěte do mateřské školy. Jsou tam vidět jednotlivé mezníky ve vývoje dítěte. Pedagog s vedením MŠ může na základě tohoto dokumentu doporučit či nedoporučit zápis do základní školy či odklad školní docházky.

– Společné třídní schůzky

Čtyřikrát do roka pořádá MŠ společné třídní schůzky pro rodiče. První schůzka, konající se v červnu, je určená pro rodiče nových dětí, kde rodiče získají informace o celkovém chodu školy a informace o akcích školy. Druhá informační schůzka je v září, paní ředitelka rodičům sděluje informace o následujícím roce. Třetí schůzka probíhá

v prosinci a slouží ke zhodnocení uplynulého roku a k poděkování za spolupráci. Poslední schůzka se koná v lednu a je určená pro rodiče předškolních dětí, na této schůzce rodiče získají informace o zápisech a mají možnost mluvit s učitelkami ze základní školy.

– **Telefonní hovor, SMS**

Kromě toho tam také mohou dopředu omlouvat své dítě, pokud dopředu vědí, že nějaký den dítě nepřijde do školky. Rodiče mohou děti omlouvat také telefonicky, nejlépe do 8 hodin ráno.

– **Nástěnka**

Všechny potřebné informace o akcích pro děti, o akcích pro rodiče s dětmi a další informace jsou včas umísťovány na nástěnku a na webové stránky školky. Nástěnka je viditelně umístěna přímo naproti schodišti, rodič si tak může ihned po příchodu do MŠ přečíst na nástěnce vše potřebné. Informace jsou sepsané přehledně a stručně, na formátu A4 a často jsou vytištěny na barevných papírech. Rodiče na nástěnce najdou seznam akcí konaných v daném měsíci, platby, které je potřeba provést a kontakty na zaměstnance školy. Po předchozí domluvě s vedením MŠ mají rodiče možnost umístit na nástěnku informační letáky či plakáty na akce či programy s dětmi. Vedle nástěnky je na stole umístěn sešit, do kterého rodiče napíší jméno dítěte, pokud si ho budou vyzvedávat po spaní.

2. Moderní formy

– **E-mail**

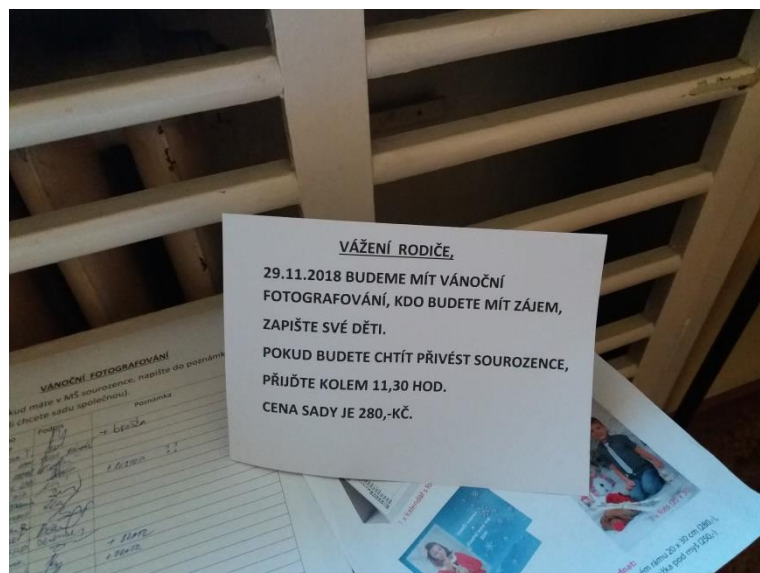
Na E-mail mohou rodiče posílat veškeré své dotazy nebo připomínky. Tento způsob komunikace je však u nás nejméně používaný. Rodiče spíše preferují osobní schůzku

– **Webové stránky**

Webové stránky obsahují stejné informace jako nástěnka. Slouží především pro ty rodiče, kteří nemají čas nebo si zapomenou přečíst nástěnku. Také si lze na našich stránkách přečíst školní řád, školní vzdělávací program, výroční zprávu nebo si vyhledat kontaktní údaje na MŠ.

Obrázek 2: Informační nástěnka, zdroj: vlastní.

Obrázek 3: Informace o focení, zdroj: vlastní.

Formy komunikace a spolupráce, které v MŠ neuplatňují

- Společné starání se o zvířátko/ plyšové zvířátko /figurku
- Společné oslavy narozenin dětí s rodiči
- Společné vstupní a výstupní rituály
- Spaní dětí ve školce
- Společný výlet rodin dětí i rodin učitelek
- Kontakty na odborná pracoviště (pedagogicko-psychologická poradna, logopedická poradna) na nástěnce
- Úvodní schůzka o komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou a jejich významu

Charakteristika Mateřské školy B

Mateřská škola B je běžná mateřská škola, nachází v patrové vile se přírodním prostředím, do MŠ je zapsáno 60 dětí. Děti jsou rozděleny do tří tříd podle věku. MŠ je také obklopena velkou zahradou s herními prvky, pískovištěm a zahradním nábytkem. Provozní doba je od 6:30 do 16:30.

Škola pracuje podle Školního vzdělávacího programu vycházejícího z Rámcového vzdělávacího programu. MŠ využívá těchto metod práce - podněcování dětí k učení, vytváření podnětů ke každodenní činnosti, pozitivní motivování dětí, rozmanitost činností - různé organizační formy činnosti, střídání spontánních a řízených činností, střídání sedavých a pohybových činností, činnosti na různá témata, skupinové i individuální činnosti, střídání druhů her (námětové, tvořivé, konstruktivní, pohybové, dramatizující,...), využití různých metod učení (slovní, názorné i praktické), akce a programy pro děti (divadlo, trampolíny, Kouzelná věda, logopedie), respektování individuálních potřeb dětí, reflektování činností, důraz na prožitkové a kooperativní učení a učení se formou hry, pro děti s odkladem školní docházky je sestaven individuální vzdělávací plán, dodržování obecných didaktických zásad, podporování přátelských vztahů mezi dětmi, vzájemné tolerance a lásky k ostatním.

Výchozí stav Mateřské školy B

Využívané formy spolupráce

Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a využívá několik forem spolupráce. MŠ deklaruje spolupráci s rodiči i v ŠVP

– Slavnosti

V každém roční období pořádají určitou slavnost. Na jaře je Balónková slavnost, kde rodiče s dětmi a zaměstnanci školy vypouští balóny se vzkazy. V létě je Rozloučení s předškoláky. Na podzim je odpolední výstava Podzimníčků, kde rodiče s dětmi předvádí Podzimníčky, které doma společně vyrobili. V zimě je Vánoční slavnost konající v kostele, děti mají pro rodiče připravené písně, a rodiče si mají možnost dát malé občerstvení

– Besídka

MŠ pořádá ke Dni matek Odpoledne pro maminky, kde mají děti pro maminky připravené vystoupení.

– Sportovní odpoledne pro tatínky

Stejně jako je pro maminky pořádána besídka, tak pro tatínky je připraveno sportovní odpoledne s dětmi.

– Semináře

MŠ také nabízí zákonným zástupcům dětí příležitostné semináře, které jsou zaměřené na otázky výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

– Den otevřených dveří

Pro zájemce pořádá škola Den otevřených dveří, kde rodiče s dětmi mohou nahlédnout do prostor školy a podívat se na práci s dětmi.

Využívané formy komunikace

1. Tradiční formy

– Osobní setkání – rozhovor

První kontakt učitelky s rodičem se odehrává ihned po příchodu dítěte, kdy rodič odevzdává své dítě do MŠ. Rodiče mají možnost mluvit s paní učitelkou a na cokoliv se jí zeptat. Paní učitelka má možnost rodiči sdělit potřebné informace či se ho může na něco zeptat. Stejně tak probíhá vyzvedávání dítěte v MŠ po obědě či v odpoledních hodinách.

– Individuální konzultace a schůzky

Pedagogové jsou v kontaktu s rodiči dětí každý den při vyzvedávání a předávání dětí. Po předchozí dohodě mají rodiče kdykoliv možnost mít konzultační schůzku s pedagogy nebo vedením školy.

– Společné třídní schůzky

V září je úvodní schůzka, kde vedení MŠ předá rodičům informace všechny základní informace o MŠ. V červnu je schůzka pro rodiče nových dětí. A v lednu je schůzka pro rodiče předškoláků s učitelkami ze ZŠ

– Telefonní hovor, SMS

Kromě toho tam také mohou dopředu omlouvat své dítě, pokud dopředu vědí, že nějaký den dítě nepřejde do školky. Rodiče mohou děti omlouvat také telefonicky, nejlépe do 8 hodin ráno.

– Nástěnka

Na nástěnkách jsou aktualizace, jídelníček, seznam alergenů, základní informace o mateřské škole, denní řád, platby pro školní rok. Kromě toho mají v šatně různé vývěsky a vystavené dokumenty – Školní řád, část ŠVP, požární poplachová státnice a další informace pro rodiče, které si mohou přečíst. Nástěnky jsou dostatečně přehledné a jsou umístěné na vhodném místě.

2. Moderní formy

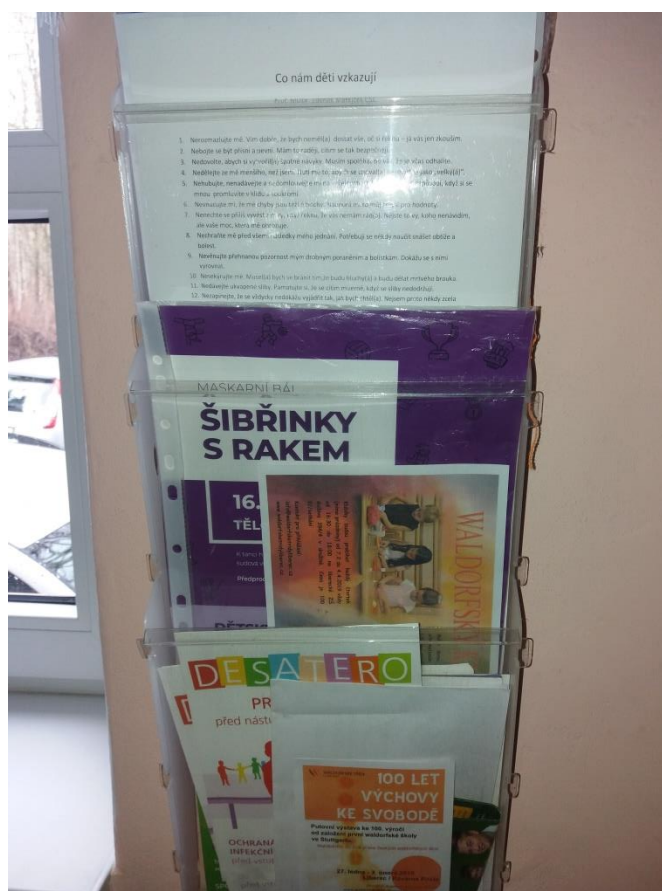
– Webové stránky

MŠ využívá webových stránek, vedení MŠ tam vkládá aktualizace o provozu MŠ, o plánovaných akcích a jsou tam také k dispozici základní kontakty, dostupné dokumenty a jídelníček na celý týden.

Obrázek 4: Nástěnka u hlavního vchodu MŠ, zdroj: vlastní.

Obrázek 5: Vývěsky v šatně, zdroj: vlastní

Formy komunikace, které v MŠ nevyžívají

- Společné starání se o zvířátko/ plyšové zvířátko /figurku
- Společné oslavy narozenin dětí s rodiči
- Společné vstupní a výstupní rituály
- Spaní dětí ve školce
- Společný výlet rodin dětí i rodin učitelek
- Komunikace prostřednictvím emailu
- Zapojování akcí iniciovaných rodiči.
- Úvodní schůzka o komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou a jejich významu

5.5 Plán intervencí a jejich realizace (2. etapa – implementační)

Po identifikaci problému byl stanoven plán intervencí. Intervence směřují k podpoření pozitivního klimatu v MŠ a zkvalitnění komunikace a spolupráce mezi MŠ s rodinou. V této části práce jsou popsány jednotlivé naplánované intervence a jejich realizace.

5.5.1 Sběr dat

1. Studium literatury

Na začátku byly prostudovány teoretické zdroje k danému tématu, týkající se zejména komunikace a spolupráce MŠ s rodinou, rodiny, školního klimatu a akčního výzkumu. Tyto teoretické poznatky byly později promítnuty do praxe.

2. Studium a analýza situace mateřské školy

Jednou z metod sběru dat byla analýza dokumentů MŠ, ve kterých je zpracováno téma Spolupráce s rodiči. Kromě toho probíhala celková analýza školy – prohlížení prostor školy, nástěnek, vývěsek a portfolií dětí.

2. Příprava dotazníků pro rodiče a učitele

Pro toto výzkumné šetření byly sestaveny dva zcela nové dotazníky. Jeden dotazník je určen pro rodiče a druhý pro učitele. Dotazníky obsahují otevřené, uzavřené i polouzavřené druhy otázek. Dotazník pro rodiče obsahuje jedenáct otázek a dotazník pro učitele čtrnáct otázek. Respondenti odpovídali na otázky do tištěného dotazníku. U vytváření dotazníků jsem se inspirovala již vytvořeným dotazníkem (viz Bečvářová 2010, s. 131 – 132).

3. Rozdání dotazníků

První část dotazníků byla předána paní učitelce, která rodičům a další pedagogickým pracovníkům dotazníky rozdala. Rodiče a učitelé měli poté čas do konce měsíce dotazníky vyplnit a přinést zpátky paní učitelce do MŠ. Některé dotazníky pro rodiče byly rozdány během ranního příchodu rodičů s dětmi, a některé naopak během odpoledne, kdy si rodiče děti ze školky vyzvedávají. Rodičům jsem byla mentorkou představena a bylo vysvětleno, k jakým účelům dotazník slouží. Rodiče měli možnost vyplnit dotazník přímo na místě, nebo si ho mohli vzít domů a poté přinést nazpět. Všichni rodiče upřednostnili variantu vzít si dotazník domů a poté ho přinést zpátky.

Vyplněné dotazníky vybírala nazpět paní učitelka do zapečetěné papírové krabice s víkem, aby nedošlo ke zneužití osobních dat.

4. Analýza dotazníků

Po vybrání dotazníků jsem dotazníky analyzovala a zhodnotila (viz Prezentace a interpretace dat).

5. Pravidelné docházení do MŠ – pozorování

Během pravidelných návštěv mateřské školy probíhalo pozorování. Pozorování bylo zaměřeno především na formy komunikace a spolupráce, které ve škole využívají. Probíhalo převážně ráno a odpoledne, při příchodu a vyzvedávání dětí, kdy bylo vidět jakým způsobem učitelé a vedení MŠ komunikuje s rodiči a naopak. Kromě toho pozorování probíhalo na akcích s rodiči, kterých jsem se účastnila – Schůzka pro rodiče předškoláků v červnu 2018 a Schůzka pro rodiče a Vánoční besídka v prosinci 2018.

4. Rozhovory s učiteli

Rozhovory s učiteli probíhaly individuálně během mých pravidelných návštěv v MŠ formou krátkého strukturovaného rozhovoru (viz Prezentace a interpretace dat).

5. Návrh nových forem komunikace a spolupráce

Na základě toho byl sestaven návrh nových forem komunikace a spolupráce, který byl po předchozí dohodě s vedením MŠ předložen na schůzce s učitelkami (viz kapitola 5.5.3 Návrh nových forem komunikace a spolupráce MŠ s rodinou).

6. Příprava akce Vánoční tvořivé dílny

V rámci návrhu nových forem komunikace a spolupráce jsem připravila návrh proměny akce Vánočních dílen. Byly navrženy jednotlivé výtvarné náměty na stanoviště, zjednodušení výtvarných úkolů a zkrácení celkové doby konání akce. Po dohodě s vedením MŠ a mentorkou jsme tuto proměnu akce společně s jejich pomocí realizovala. Na konci akce probíhaly krátké strukturované rozhovory s rodiči, jako zpětná vazba na akci.

7. Realizace akce Vánoční tvořivé dílny

Společně s mentorkou a dalšími učitelkami jsme pro rodiče s dětmi před Vánoci realizovaly Vánoční tvořivé dílny. Konkrétní podobu akce popisují v Příloze 2 – Vánoční tvořivé dílny.

8. Rozhovory s rodiči

Konkrétní podoba rozhovorů je v příloze Presentace a interpretace dat. Tyto krátké strukturované rozhovory probíhaly se čtyřmi rodiči z MŠ A na závěr Vánočních tvořivých dílen a se čtyřmi rodiči z MŠ B na závěrečném dni lyžařského kurzu.

9. Poděkování rodičům za účast na akci a spolupráci na Schůzce pro rodiče

V rámci Schůzky pro rodiče jsme společně s vedením MŠ a učitelkami před Vánoci poděkovali rodičům za dosavadní spolupráci a také proběhlo celkové zhodnocení pololetí, co se povedlo, za co je MŠ rodičům vděčná a na čem je potřeba v dalších letech ještě pracovat.

5.5.2 Formulace problémů

Po sběru a analýze dat jsem formulovala problémy, ke kterým byl později vytvořen návrh nových forem komunikace a spolupráce MŠ s rodinou.

Formulace problémů – MŠ A

- Malá účast na akcích pořádaných MŠ.
- Malá iniciativa rodičů ve spolupráci s MŠ.
- Nedostatečná motivace rodičů ke spolupráci.
- Nedostatečná motivace učitelů k zapojení nových forem spolupráce do MŠ.
- Nedostatečná pozornost informacím na nástěnkách a webu ze strany rodičů – vznik nedorozumění, pozdní přinášení peněz, neinformovanost o akcích.
- Učitelé pravidelně neinformují rodiče o prospívání jejich dítěte.
- Na nástěnce nejsou telefonní čísla/email/webové stránky odborníků (př. psycholog, pedagogicko - psychologická poradna, logoped), které by rodiče mohli v případě potřeby využít.
- Učitelé nedostatečně informují rodiče o tom, co je potřeba s dětmi v předškolním věku procvičovat, a v jakých oblastech je potřeba dítě rozvíjet.
- Pozdní vystavení náhradní doby provozu MŠ o letních prázdninách na nástěnku a na webové stránky.

Formulace problémů – MŠ B

- Rodiče mají zájem o více volnočasových aktivit v rámci nabídky činností MŠ.
- Rodiče nemají příliš zájem o vlastní iniciativu.
- Neaktualizované webové stránky školy.
- Na webových stránkách nejsou vždy dány informace dostatečně včas.
- Vedení MŠ příliš nevyužívá předávání informací emailem. Pokud rodič do MŠ nepřijde, může se stát, že nedostane potřebné informace.

5.5.3 Návrh nových forem komunikace a spolupráce MŠ s rodinou

V rámci intervencí jsem připravila návrh nových forem komunikace a spolupráce, které lze v MŠ uplatnit. Návrh jsem vytvářela zvlášť pro obě mateřské školy na základě zjištění výchozího stavu a formulovaných problémů zvlášť pro obě mateřské školy.

Návrh nových forem spolupráce a komunikace - MŠ A

- Přidání kontaktů na odborná pedagogická a psychologická pracoviště na nástěnku naproti vchodovým dveřím.
- Vytvoření schůzky pro rodiče v září, která by se týkala spolupráce a komunikace mezi rodinou a MŠ a jejího významu, rodiče by byly informováni o formách spolupráce a komunikace, které v MŠ již využívají a zároveň by dostali dotazník, do kterého by mohly vypsát další formy spolupráce a komunikace, které by chtěli do MŠ zavést. Vedení MŠ by rodiče upozornilo na důležitost včasného omlouvání dětí, čtení nástěnek, včasného placení poplatků na naplánované akce.
- Vytvoření poutavého propagačního plakátu dětmi před každou akcí pro rodiče, který by byl připevněn na vchod dveří, který by rodiče zaujal ihned po příchodu k MŠ.
- Pořádání pravidelných individuálních konzultací (1x za měsíc), kde by byli rodiče informováni o stavu jejich dítěte - jak se mu daří, co se změnilo v jeho vývoji, v jaké oblasti je potřeba dítě více rozvíjet (konkrétní informace).

- Větší motivace dětí na akce (motivace formou rozhovorů v komunitním kruhu, nácvičků písni, nácvičků básní, výrobou propagačních plakátů na akce, výroba vstupenek na akce ,výroba dárků pro rodiče, příprava občerstvení pro rodiče, výroba kostýmů, kulis), díky motivaci dětí budou více motivováni i rodiče.
- Proměna Vánočních výtvarných dílen. Rozdělení jednotlivých výtvarných námětů na stanoviště, zjednodušení výtvarných úkolů, zkrácení celkové doby konání akce, motivace dětí na akci dosáhnout motivace rodičů.
- Možnost zařazení těchto nových forem spolupráce - Společné starání se o zvířátko/ plyšové zvířátko /figurku, společné oslavy narozenin dětí s rodiči, společné vstupní a výstupní rituály, spaní dětí ve školce, společný výlet rodin dětí i rodin učitelek.

Návrh nových forem komunikace a spolupráce – MŠ B

- Předávání informací o akcích či změnách v provozu MŠ prostřednictvím emailu, aktualizace webových stránek.
- Vytvoření schůzky pro rodiče v září, která by se týkala spolupráce a komunikace mezi rodinou a MŠ a jejího významu, rodiče by byly informováni o formách spolupráce a komunikace, které v MŠ již využívají a zároveň by dostali dotazník, do kterého by mohly vypsát další formy spolupráce a komunikace, které by chtěli do MŠ zavést. Vedení MŠ by rodiče upozornilo na důležitost včasného omlouvání dětí, čtení nástěnek, včasného placení poplatků na naplánované akce.
- Vytvoření poutavého propagačního plakátu dětmi před každou akcí pro rodiče, který by byl připevněn na vchod dveří, který by rodiče zaujal ihned po příchodu k MŠ.
- Větší motivace dětí na akce (motivace formou rozhovorů v komunitním kruhu, písni, básní, výrobou propagačních plakátů na akce, výroba vstupenek na akci, výroba dárků pro rodiče, příprava občerstvení pro rodiče, výroba kostýmů, kulis), díky motivaci dětí budou více motivováni i rodiče.
- Zapojení těchto nových forem spolupráce - Společné starání se o zvířátko/ plyšové zvířátko/figurku, společné oslavy narozenin dětí s rodiči, společné vstupní

a výstupní rituály, spaní dětí ve školce, společný výlet rodin dětí i rodin učitelek, komunikace prostřednictvím emailu, zapojování akcí iniciovaných rodiči.

5.6 3. etapa – vyhodnocování

V této části práce vyhodnocuji a shrnuji výsledky výzkumného šetření v obou mateřských školách.

MŠ A

Mateřská škola nadále využívá formy komunikace a spolupráce s rodinou dětí, které v MŠ doposud fungovaly. Z dotazníkového šetření a z rozhovorů lze říci, že jsou rodiče se spoluprací a komunikací převážně spokojeni, někteří z rodičů by si přáli zařadit delší pobyty pro děti, mimoškolkové akce o víkendu, kontakt na odborníka (psychologa) a brigádu na údržbu zahrady MŠ. Převážně akcí iniciuje a pořádá MŠ a rodiče mají možnost na akcích pomoci či mohou pomoci s přípravou akce. Z odpovědí učitelů lze vyhodnotit, že rodiče dnes nemají příliš času a o nové formy komunikace a spolupráce nemají příliš zájem. Z odpovědí rodičů lze vyvodit, že v rámci jejich časových možností je pro ně akcí dostatek. Nejoblíbenějšími akcemi jsou besídky, kde rodiče vidí, co se děti během určitého období naučily. Rodiče jsou s komunikací s učitelkami převážně spokojeni a shodují se, že dostávají informace včas, pouze jeden z rodičů psal, že nedostal informace ohledně náhradní doby provozu MŠ o prázdninách. Rodiče upřednostňují komunikaci formou osobního kontaktu. Rodiče s učitelkami komunikují nejčastěji 1x týdně. Učitelky hodnotí vztahy s rodiči jako 2z5 a píšou, že je mezi rodiči vždy je někdo, kdo má jinou představu o výchově a vzdělávání dítěte, a že se nelze zavděčit všem rodičům.

Společně s mentorkou a ostatními učitelkami MŠ jsme podle návrhu realizovali Vánoční tvořivé. Rodiče novou formu akce uvítali, a byli s ní spokojeni. Vedení MŠ i učitelky si uvědomují, že spolupráce a komunikace s rodinou je velmi důležitá pro podporu pozitivního klimatu. Vedení i učitelky MŠ byly seznámeny s návrhem nových forem komunikace a spolupráce, které by pomohly celkovou spoluprací s rodiči zefektivnit, některé formy byly přijaty a budou zařazeny a některé byly odmítnuty. Vedení MŠ a kolektiv MŠ se budou snažit spoluprací a komunikací zefektivnit, a podpořit tak pozitivní klima MŠ. Pokusí se rodičům klást důraz na významu spolupráce a komunikace mezi rodinou a MŠ a klást důraz na čtení nástěnek, nebude tak docházet k nedorozuměním. Na nástěnky také budou přidány kontakty na odborná pedagogická a psychologická pracoviště. Učitelky se budou snažit rodiče individuálně a pravidelně informovat o prospívání jejich dítěte. Učitelky také podpořily nápad, že větší motivací dětí bude dosaženo větší motivace rodičů, a rodiče se tak budou účastnit více akcí.

Učitelky s vedením MŠ nechtějí zapojovat do chodu MŠ zájmové kroužky. Zapojení některých nově navržených forem spolupráce se bude projednávat před začátkem příštího školního roku.

MŠ B

Mateřská škola B vzhledem ke spokojenosti rodičů a učitelů nadále využívá formy komunikace a spolupráce s rodinou dětí, které v MŠ doposud fungovaly. Vedení MŠ uvítalo dotazníky, které byly připraveny pro rodiče. Paní ředitelka si prázdné dotazníky okopírovala, a bude je po jejich úpravě nadále využívat. Učitelky se budou snažit na akce motivovat děti, přes které je možno dosáhnout lepších výsledků v motivaci rodičů. O zapojení těchto forem spolupráce - Společné starání se o zvířátko/ plyšové zvířátko/figurku, společné oslavy narozenin dětí s rodiči, společné vstupní a výstupní rituály, spaní dětí ve školce, společný výlet rodin dětí i rodin učitelek, komunikace prostřednictvím emailu, zapojování akcí iniciovaných rodiči bude kolektiv MŠ ještě diskutovat před začátkem nového roku, vedení MŠ bude diskutovat s rodiči, zda by tyto formy spolupráce v MŠ uvítali. MŠ má v plánu zapojit mezi formy komunikace, častější komunikaci formou emailu a aktualizování webových stránek, díky čemuž se a pokusí zefektivnit komunikaci s rodinami.

6 Ověření výzkumných předpokladů

V této části práce jsou popsány postupy, kterými byly výzkumné předpoklady a ověřovány a také je zde napsáno, zda se předpoklady potvrdily.

Předpoklad č. 1: Podporou motivace dětí k akcím a programům s rodiči lze posilovat motivaci rodičů ke spolupráci s mateřskou školou.

K ověření tohoto předpokladu byly děti paní učitelkou motivovány na akci Vánoční tvořivé dílny formou básničky o Vánocích, kterou se naučily, dále zpíváním Vánočních koled a povídáním si o Vánočních zvycích a tradicích. Učitelka se také dětí ptala, jaký Vánoční výrobek by si chtěly vyrobit, nápady dětí učitelku inspirovaly k jednotlivým námětům. Dále s dětmi učitelka během vycházek venku sbírala přírodniny, které se akci Vánoční tvořivé dílny při výrobě výrobků využily. Předpoklad se potvrdil, na akci byla překvapivě mnohem větší účast než minulý rok, i přestože hned další den byla naplánovaná další akce.

Předpoklad č. 2: Aplikací nových forem pravidelné komunikace a spolupráce se podaří probudit zájem o společné akce s MŠ

Tento předpoklad nelze ověřit ihned, spolupráce a komunikace s rodiči je dlouhodobá záležitost, a je to něco co se neustále vyvíjí, vzhledem k časovému rozsahu výzkumu, nelze hodnotit, zda jsou rodiče nyní motivováni podílet se na spolupráci

Předpoklad č. 3: Efektivními formami komunikace MŠ s rodinou podpořím pozitivní klima v MŠ, které je podstatou emoční pohody úspěšného vývoje dítěte.

Předpoklad jsem ověřovala pozorováním situace během pravidelných návštěv a na účasti na akcích. Na všech společných akcích s rodiči a dětmi, na kterých jsem byla, byla velmi hezká atmosféra. Ve chvíli, když nebyly žádné problémy v komunikaci, tak byly učitelky i rodiče uvolněnější a více pozitivní, což podporuje pozitivní klima MŠ. Předpoklad tedy lze potvrdit.

7 Reflexe a doporučení pro další možné intervence

V této kapitole prezentuji zkušenosti a poznatky, ke kterým jsem dospěla v průběhu realizace akčního výzkumu v mateřských školách a které mi mohou pomoci při přípravě a realizaci dalších výzkumných šetření.

Komunikace a spolupráce MŠ s rodinou je dlouhodobou záležitostí, která se stále vyvíjí. I přes mou velkou osobní snahu se mi – v omezeném čase daném zadáním akčního výzkumu v rámci projektu - nepodařilo dostatečně přesvědčit vedení MŠ k zapojení všech nově navržených forem spolupráce a komunikace a obhájit, v čem jsou efektivní a pro MŠ – pro děti, učitelky i rodiče – opravdu přínosné. Příčinu vidím v mé nespécifikované pozici studentky bez vlastních kompetencí a v ne vždy jasné míře podpory vedení MŠ, které svým přístupem po celé období ovlivňuje proces intervencí akčního výzkumu a ve finále rozhoduje o tom, jaké formy komunikace spolupráce bude MŠ uplatňovat.

Na základě vlastního výzkumu a praxe v MŠ A a MŠ B jsem vyvodila následující doporučení pro praxi:

1. Dobře fungující kolektiv MŠ a pozitivní klima v MŠ

Učitelé a vedení MŠ by měli společně komunikovat a spolupracovat, měli by se shodovat se na zásadních věcech ohledně chodu mateřské školy, měli by se navzájem podporovat a motivovat a tvořit tak ucelený kolektiv, který pomáhá ve vytváření pozitivního klimatu v MŠ.

2. Podpora studentky ze strany vedení MŠ a učitelů

Vedení MŠ má v komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou zásadní roli, vedení MŠ určuje koncept celé MŠ, rozhoduje o tom jaké formy komunikace a spolupráce budou využívány a do jaké míry má MŠ zájem s rodiči spolupracovat a komunikovat.

3. Dostatek času na přípravu výzkumného šetření a intervencí do chodu MŠ

Jednotlivé intervence je potřeba důkladně naplánovat, akční výzkum je časově omezen a je proto potřeba si jednotlivé intervence rozložit, tak aby se stihly v průběhu šetření realizovat.

4. Spolupracující rodiče a motivace rodičů

Motivace rodičů a poskytování jistoty, že o spolupráci s nimi má MŠ zájem, jsou velmi důležité.

Závěr

Záměrem mé práce bylo zjistit, jaké formy komunikace a spolupráce se v mateřské škole s rodinou uplatňují, jak jsou rodiče a učitelé s dosavadně využívanými formami spokojeni a zda by chtěli něco změnit. V práci porovnávám komunikaci a spolupráci mezi MŠ a rodinou ve dvou mateřských školách. Pro podpoření pozitivního klimatu v MŠ jsem vytvořila návrh nových forem komunikace a spolupráce, které mohou celkovou komunikaci a spolupráci v mateřské škole zefektivnit.

V teoretické části jsem se zabývala komunikací, pedagogickou komunikací a jejími specifiky, vlivem MŠ a rodiny na socializaci dítěte, komunikací a spoluprací mezi MŠ a rodinou, formami komunikace a spolupráce, které lze v MŠ uplatňovat a také klimatem MŠ. Tyto teoretické poznatky jsem později využila ve výzkumném šetření, které probíhalo formou akčního výzkumu. Pomocí dotazníků, rozhovorů a pozorování jsem v prostředí MŠ sbírala data, zjišťovala jaké formy komunikace a spolupráce v MŠ uplatňují, a jak jsou rodiče a učitelé s celkovou spoluprací spokojeni.

Po vyhodnocení výchozího stavu jsem formulovala problémy a navrhla nové formy komunikace a spolupráce, které v MŠ mohou uplatnit. V MŠ A jsem kromě jiného navrhla konkrétní podobu akce Vánoční tvořivé dílny, která se před Vánoci realizovala, a na které také na závěr probíhaly rozhovory s rodiči. Z odpovědí rodičů lze vyhodnotit, že se akce rodičům líbila a jediné co vytkli, byl malý prostor na velký počet účastníků lidí, tuto připomínku беру na vědomí a věřím, že pokud bude MŠ tuto akci pořádat znovu, budou již zajištěné dostatečné velké prostory.

Klima je dlouhodobá záležitost a je na něm potřeba neustále pracovat. To jak bude komunikace a spolupráce v MŠ fungovat velmi záleží na vedení MŠ, které vytváří koncept celé MŠ, na tom jak spolu zaměstnanci vychází, jestli tvoří ucelený kolektiv, jaké vtahy mezi sebou mají rodiče a učitelé, a také na tom jaký zájem o spolupráci rodiče mají. Z odpovědí z dotazníkového šetření lze vyvodit, že pozitivní a pravidelná komunikace a spolupráce MŠ s rodinou je přínosná a podporuje pozitivní rodinné klima.

I přestože se mi nepodařilo realizovat tolik intervencí, kolik jsem měla naplánováno, věřím, že naše práce s mentorkou a akademikem byla přínosná, a nové formy komunikace a spolupráce podpoří pozitivní klima MŠ, které bude vytvářet podnětné prostředí pro dítě, jeho učení a rozvoj.

Tato práce byla vytvořena s podporou Projektu: Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16 011/0000663.

Seznam použitých zdrojů

- ČAPEK, R., 2010. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.
- ČAPEK, R., 2013. *Učitel a rodič*. Praha : Grada. ISBN 978-80-247-4640-1.
- DEVITO, A. J., 2008. *Základy mezilidské komunikace*. 6. vydání. Praha: Expert, Grada. ISBN 80-247-2018-3.
- DEVITO, A. J., 2001. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-988-8.
- HELUS, Z., 2015. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
- JEDLIČKA, R., J.KOŤA aj. SLAVÍK, 2018. *Pedagogická psychologie pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0586-1.
- LANGMAJER, Josef. KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Psyché, Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- KIRYKOVÁ, S., HUBERTO VÁ L. a VALEŠOVÁ H., 2019. *Efektivní formy spolupráce mateřské školy s rodiči, poradenskými zařízeními a ZŠ směřující k provázanosti preprimárního a primárního vzdělávání*. In: . OP VVV - SC1.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z. a B. PUPALA, 2010. ed. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 9788073678289.
- KREJČOVÁ, V., J. KARGEROVÁ a Z. SYSLOVÁ, 2015. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0812-9.
- LAŽOVÁ, L., 2013. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0378-0.
- MIKULÁŠTÍK, M., 2010. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2339-6.
- MAŇÁK, J., M. ŠVEC, 2004. *Cesty pedagogického výzkumu*. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. Brno: Paido. ISBN 80-7315-078-6.
- NAKONEČNÝ, Milan, 1999. *Sociální psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0690-9.
- NELEŠOVSKÁ, Alena, 2005. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.

- NEZVALOVÁ, Danuše, 2003. *Akční výzkum ve škole*. Pedagogika, roč. 53, č. 3 s. 300-308.
- PUNCH, K., 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- RVP PV, 2018. In: . Praha: MŠMT. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/file/4530>
- SVOBODOVÁ, E. a M. VÍTEČKOVÁ, 2017. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1243-0.
- THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie – Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum Press. ISBN 80-246-2153-3.
- VYBÍRAL, Zbyněk, 2000. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8291-2.
- VYMĚTAL, J., 2008. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. Praha: Grada. Manažer. ISBN 978-80-247-2614-4.
- .

Seznam příloh

Příloha 1 – Presentace a interpretace dat

Příloha 2 – Vánoční tvořivé dílny

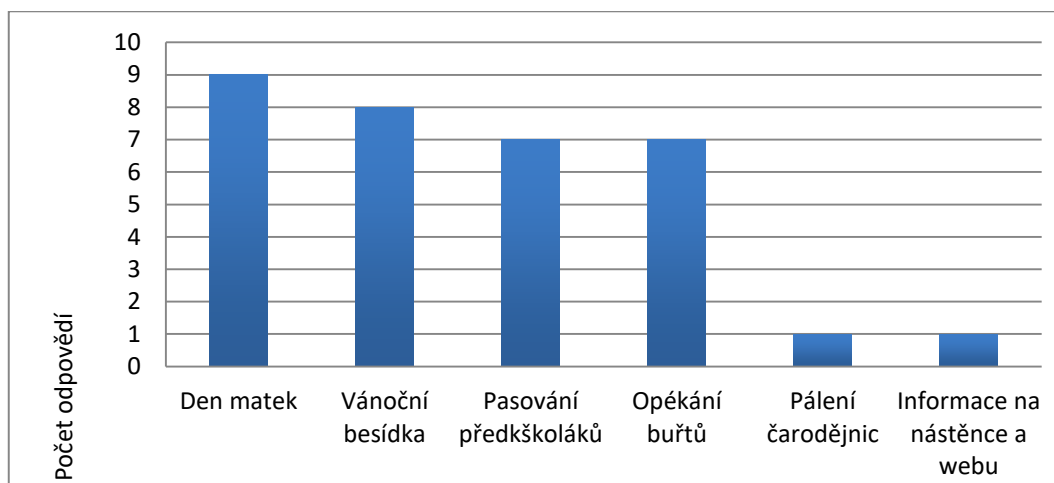
Příloha 1

Prezentace a interpretace dat

V této části práce jsou prezentovány a interpretovány výsledky dotazníků od rodičů a učitelů a také rozhovorů s rodiči a učiteli. Jsou zde vypsány konkrétní odpovědi na jednotlivé otázky a také odpovědi na otázky výzkumné, u každé odpovědi je napsáno kolikrát se jedna odpověď v dotaznících opakovala. Pod každou odpovědí je shrnutí výsledků otázky. Dotazníky od rodičů jsou označeny modrou barvou a dotazníky od rodičů jsou označeny červenou barvou.

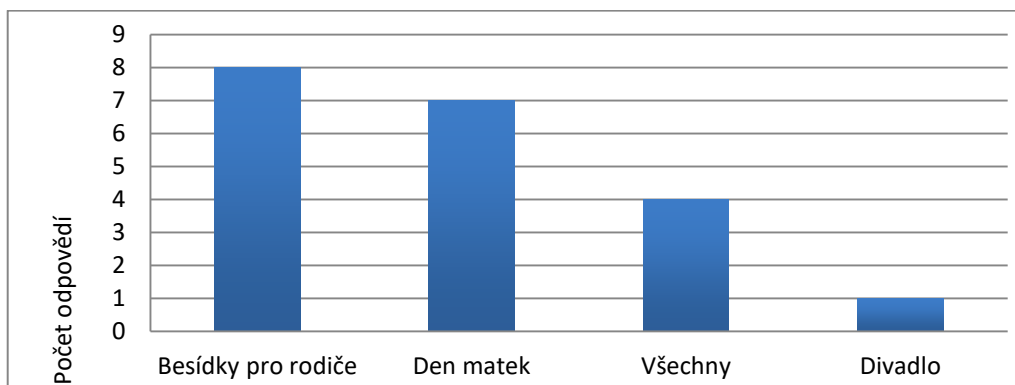
Dotazník pro rodiče – MŠ A

1) Nabízí MŠ společné akce pro učitele, děti a rodiče dětí? Popřípadě jaké akce? (vypište)

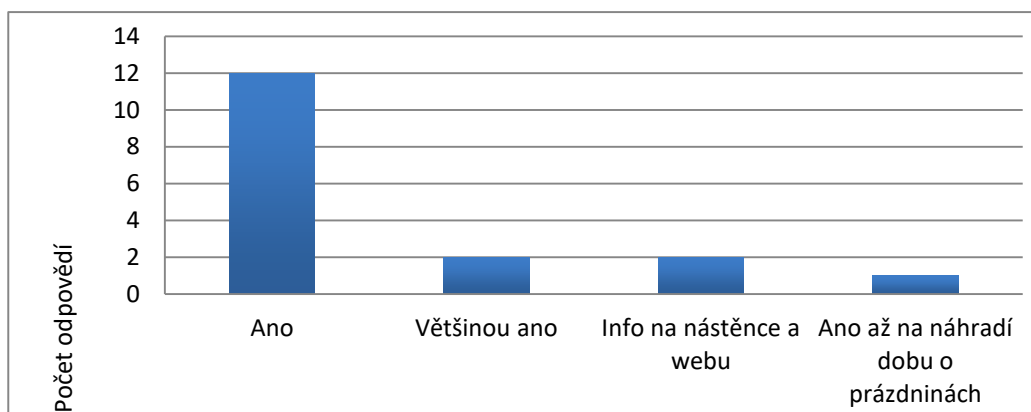
Dle rodičů MŠ uplatňuje tyto druhy spolupráce s rodinou - Pasování předškoláků, Vánoční besídka, Den matek, Opékání buřtů, Pálení čarodějnic, MŠ dává info na nástěnku a webu.

2) Jaké akce pořádané MŠ máte nejraději a proč?

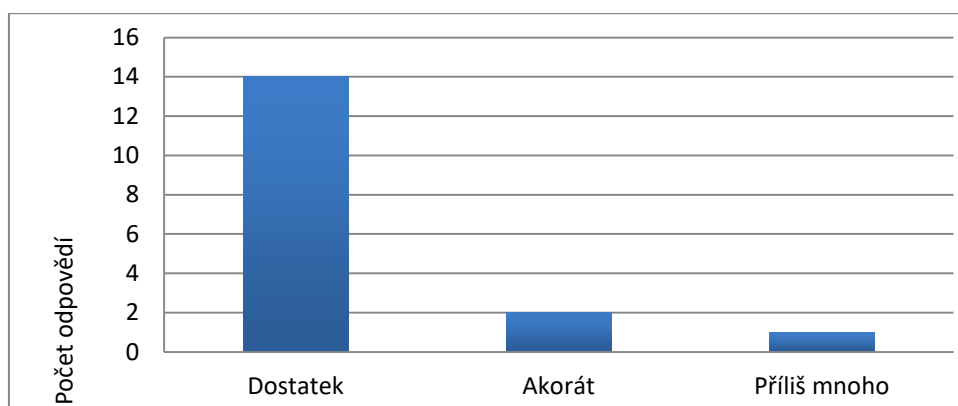
Nejoblíbenější akcemi pořádanými MŠ jsou Besídky pro rodiče a Den matek. Čtyři rodiče napsali, že mají rádi všechny akce a jeden z rodičů napsal divadlo.

3) Dostáváte od paních učitelek informace ohledně plánovaných akcí?

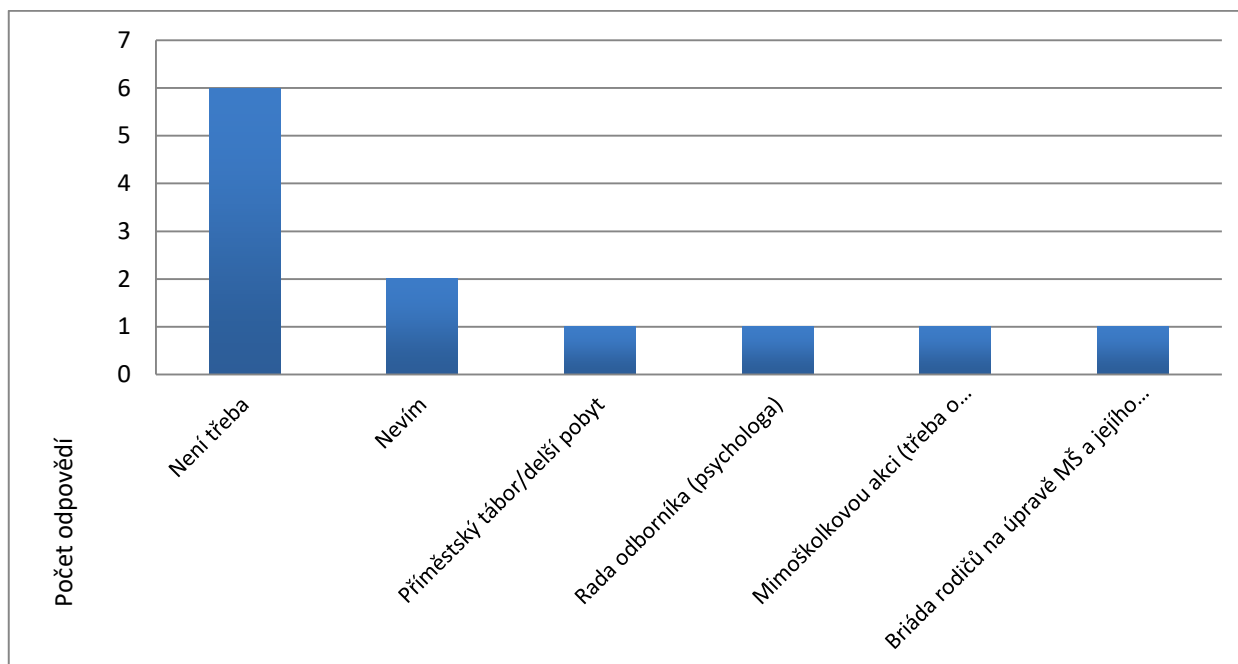
Většina rodičů (více jak 50% respondentů) souhlasí s tím, že dostávají od paních učitelek informace o akcích dostatečně včas. Jeden z rodičů napsal, že ano až na náhradní dobu o prázdninách.

4) Akcí je: dostatek /příliš mnoho/příliš málo (zakroužkujte jednu možnost a odůvodněte)

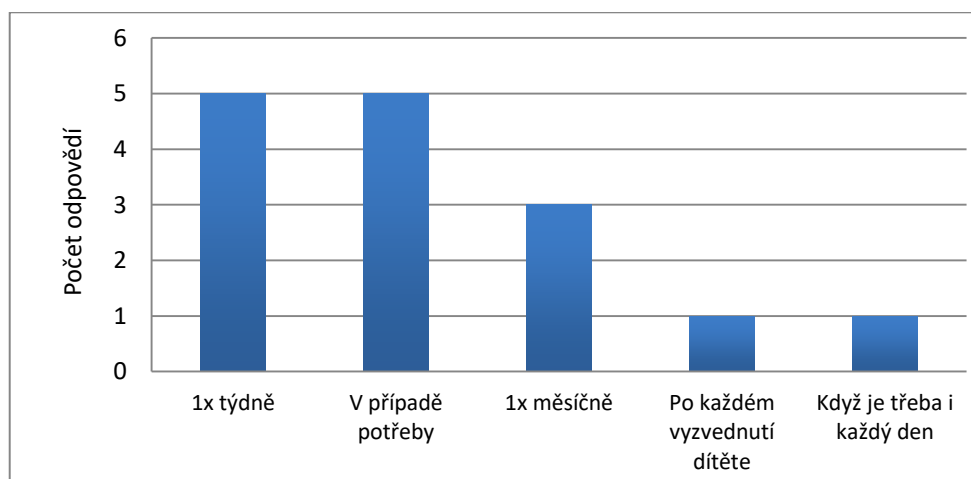
Akcí je dle většiny rodičů (více jako 50% respondentů) v rámci jejich časových možností a vytížení dostatek, jeden z rodičů říká, že jich je příliš mnoho. Optimálním počtem akcí jsou dle jednoho z rodičů maximálně 2 akce za měsíc.

5) Chtěli byste nějakou další formu spolupráce s mateřskou školou, popřípadě jakou?

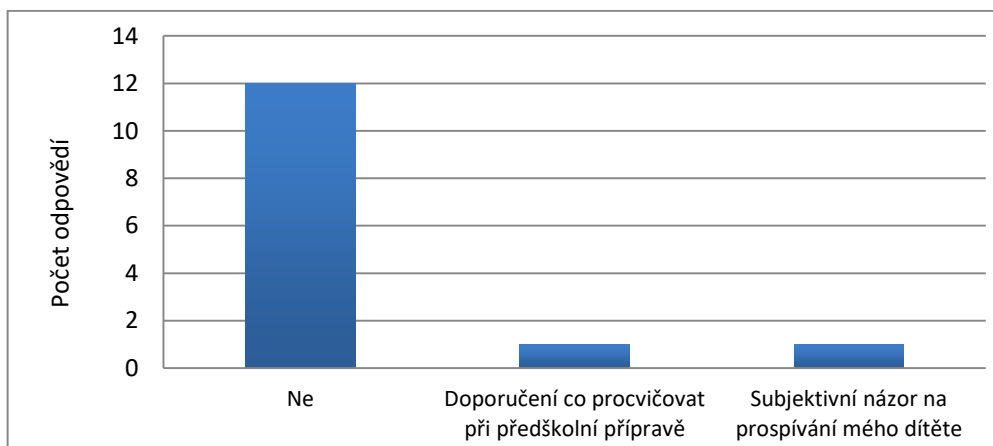
Někteří z rodičů by uvítali, kdyby MŠ začala využívat těchto nových forem spolupráce: Příměstský tábor/delší pobyt, rada odborníka – psychologa, mimoškolkovou akci občas, třeba o víkendu, nebo přespání v MŠ, brigáda rodičů na úpravě MŠ a jejího okolí, drobné úpravy. Ostatní rodiče napsali, že není třeba či nevědí.

6) Jak často komunikujete o vašem dítěti osobně s paní učitelkou? (zakroužkujte jednu možnost, popřípadě napište jinou možnost) - 1x týdně / 1x měsíčně/ jiné možnosti

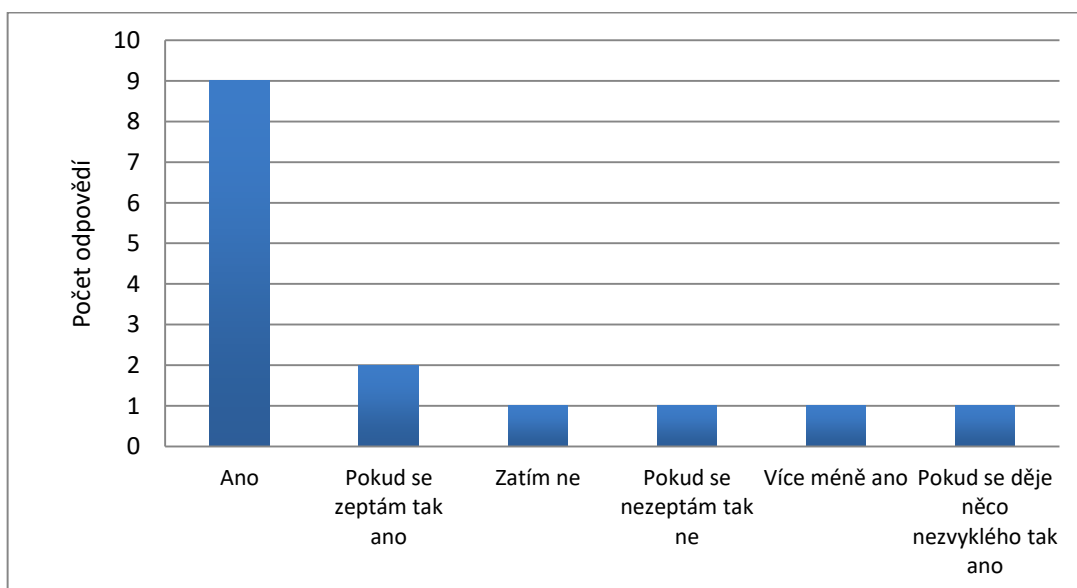
Rodiče s učitelkami komunikují nejčastěji v případě potřeby a 1x týdně, často také 1x měsíčně a po jedné odpovědi bylo, že po každém vyzvednutí dítěte, a když je třeba, tak i každý den.

7) Chtěli byste v komunikaci s paní učitelkou něco změnit, popřípadě co?

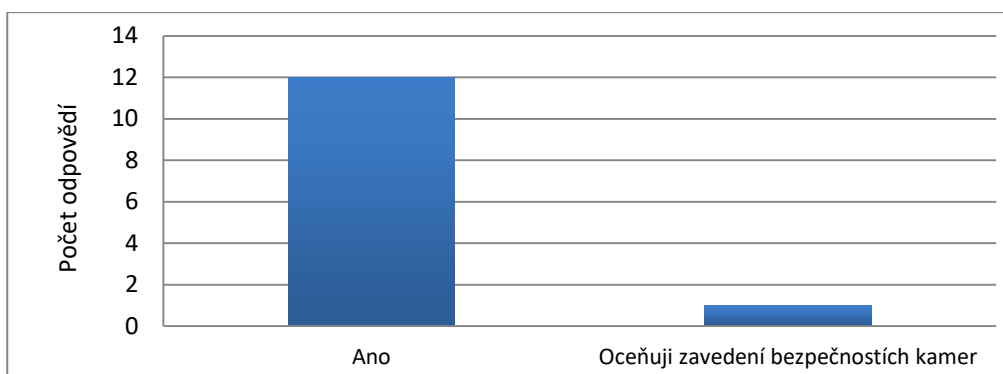
Většina rodičů (více jak 50% respondentů) odpovědělo, že by v komunikaci s paní učitelkou nic měnit nechtěli. Jeden z rodičů napsal, že by chtěl při předškolní přípravě doporučit, co dítěti nejde (procvičování) a jeden z rodičů by si rád poslechl subjektivní názor na jeho dítě.

8) Informují Vás průběžně paní učitelky o tom, co se děje ve školce a jak se daří Vašemu dítěti ?

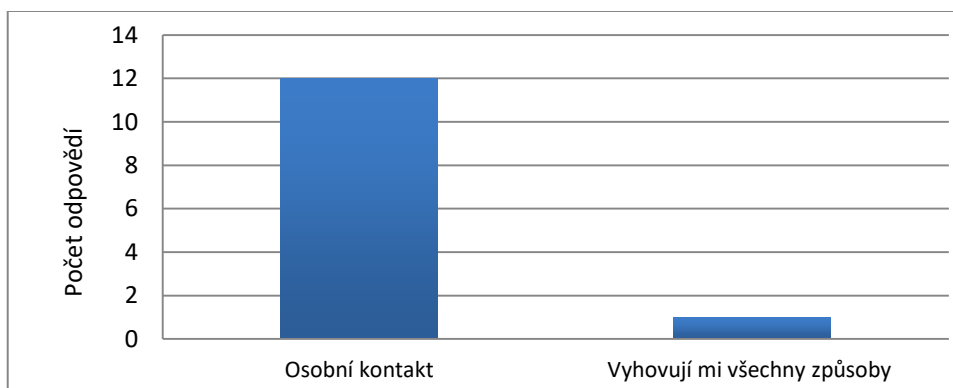
Většina rodičů (více jak 50% respondentů) odpověděla, že ano. Někteří rodiče napsali, že pokud se zeptají tak ano. Po jedné odpovědi bylo – zatím ne, více méně ano, pokud se děje něco nezvyklého, tak ano a pokud se nezeptám tak ne.

9) Vyhovuje Vám způsob, jakým odevzdáváte své dítě do MŠ a vyzvedáváte dítě z MŠ (popište, jak to probíhá)?

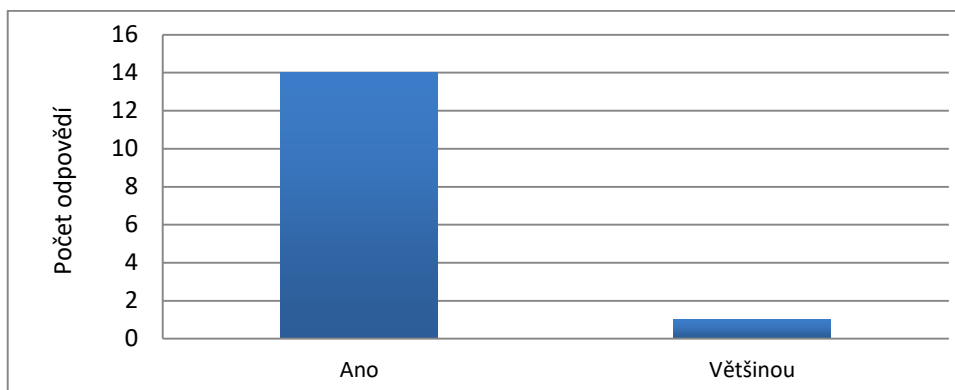
Všichni rodiče jsou spokojeni se způsobem, jakým děti předávají do školy a vyzvedávají ze školy. Většina rodičů (více jak 50% respondentů) napsali, že dítě osobně odvedou paní učitelce a poté si ho zase vyzvednou. Někteří rodiče napsali, že se děti s paní učitelkou vítají a loučí podáním ruky a podzravem. Někteří rodiče také vyzdvihli a oceňují, zavedení bezpečnostních kamer u vchodu do MŠ (učitelky otevřou až poté, co vidí rodiče) a dostatek prostoru v šatnách.

10) Který z těchto druhů komunikací s paní učitelkou/ředitelkou Vám vyhovuje nejvíce? osobní kontakt / po telefonu / po emailu? (zakroužkujte jednu možnost a odůvodněte).

Většina rodičů (více jak 50% respondentů) napsala, že jim nejvíce vyhovuje osobní kontakt, kdy se předchází nedorozuměním, rodiče vidí okamžitou reakci a názor a vše se vyjasní. Jeden z rodičů napsal, že jsou v MŠ učitelky vstřícní a úžasní a není důvod posílat mail. Jeden z rodičů má nejraději osobní kontakt, ale pokud to nejde, tak i komunikace telefonem je v pořádku. Jednomu z rodičů vyhovují všechny způsoby, záleží na situaci.

11) Byly pro Vás otázky srozumitelné?

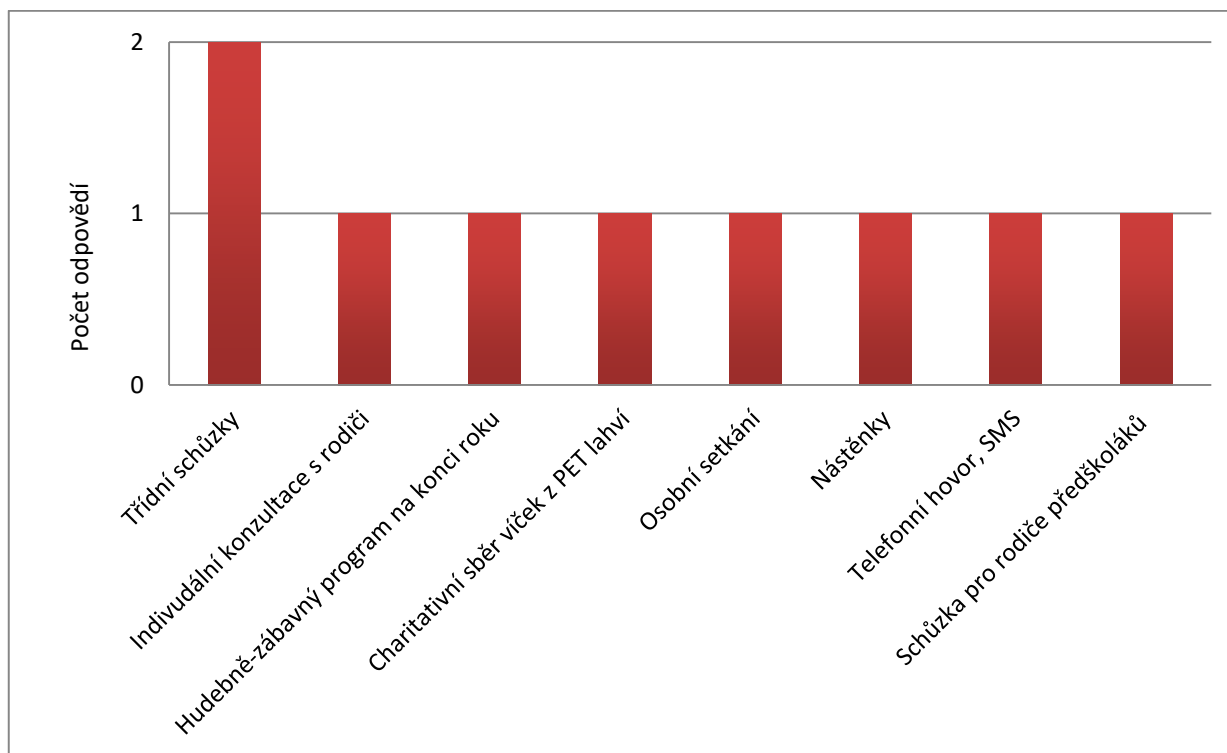

Dotazník byl pro 14 respondentů srozumitelný a pro jednoho byl srozumitelný u většiny otázek.

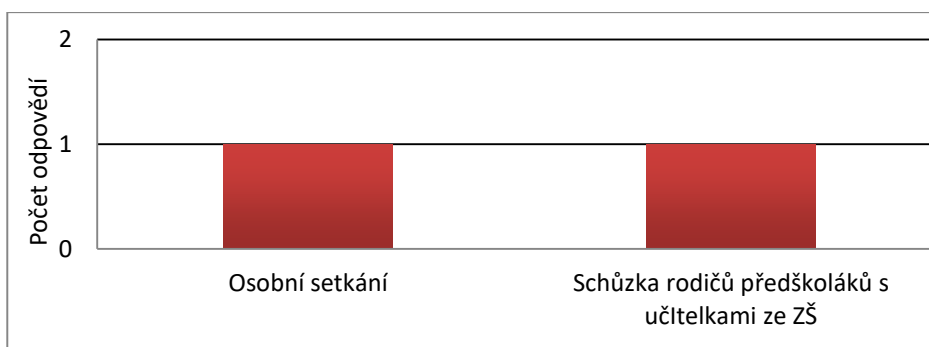
Dotazníky pro učitele – MŠ A

1) Jakými formami probíhá spolupráce Vaší MŠ s rodinou?

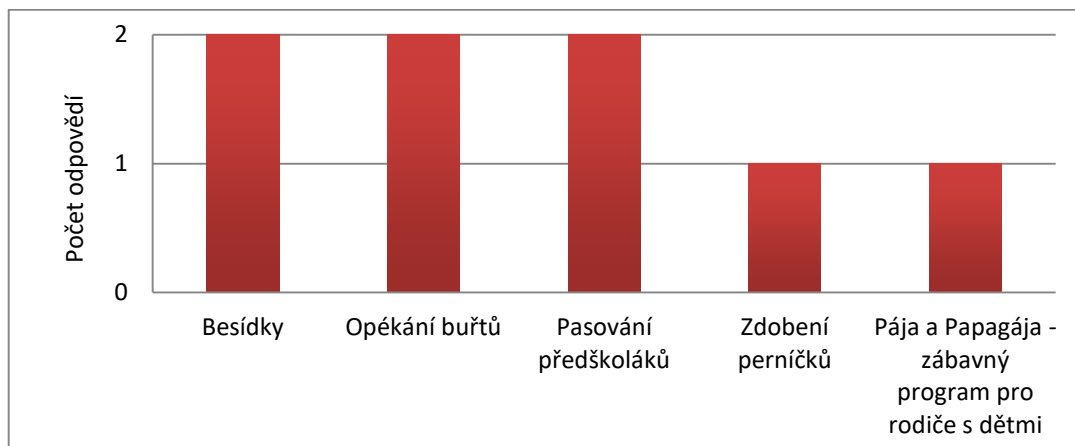
Dle učitelů MŠ uplatňuje tyto formy spolupráce – třídní schůzky, individuální konzultace s rodiči, hudebně zábavný program na konci roku, charitativní sběr víček z PET lahví, osobní setkání, nástěnky, telefonní hovor, SMS a schůzku pro rodiče předškoláků.

2) Jakou formu spolupráce podle Vás rodiče nejvíce preferují?

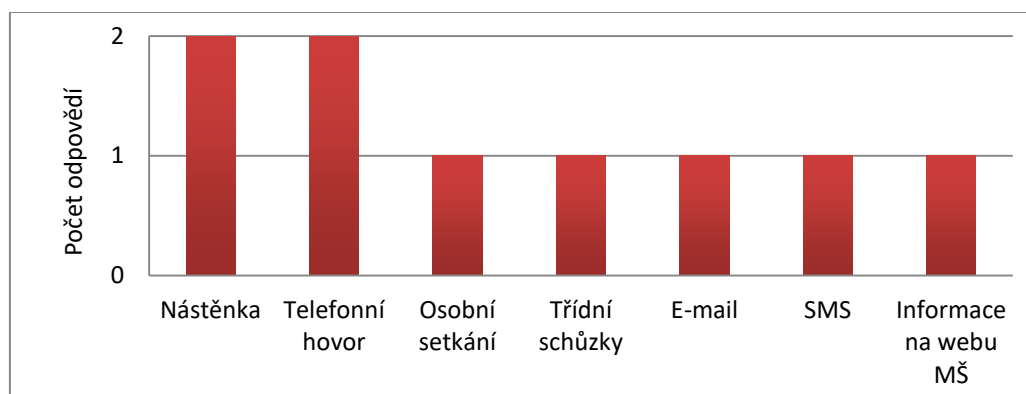
Rodiče mají rádi osobní setkání, a schůzku pro rodiče předškoláků s učitelkami ze ZŠ.

3) Které konkrétní akce vaší MŠ pro rodiče pořádá?

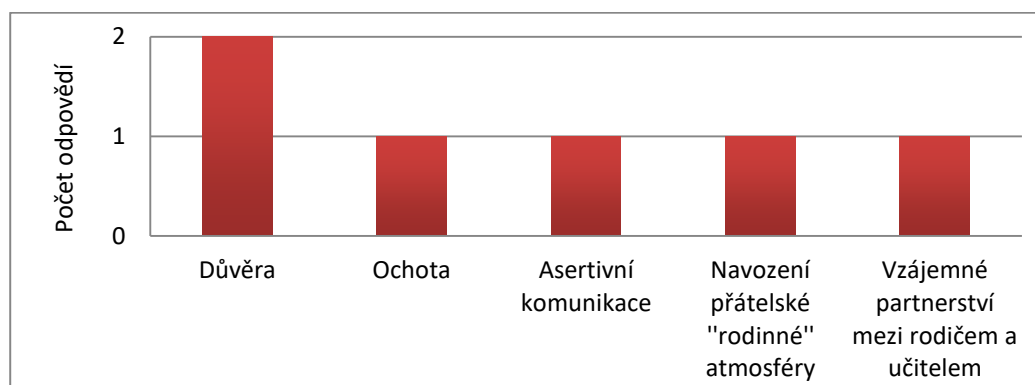
Nejoblíbenějšími akcemi pro rodiče jsou z odpovědí učitelů – besídky, opékání buřtů pasování předškoláků, zdobení perníčků a zábavný program Pája a Papagája.

4) Jakými způsoby komunikujete s rodiči?

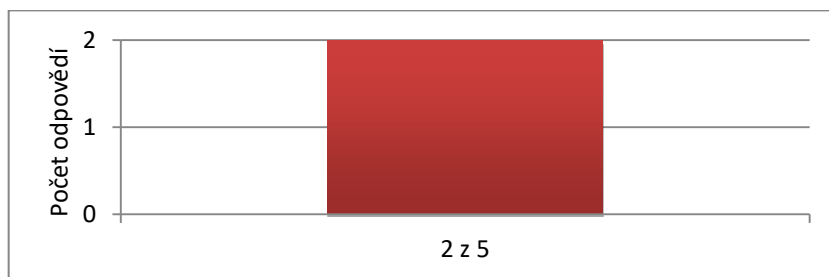
Učitelky s rodiči komunikují formou dávání informací na nástěnky, telefonním hovorem, osobního setkání, na třídních schůzkách, e-mailem, SMS a dáváním informací na webovou stránku školy.

5) Co považujete při komunikaci s rodinou jako nejdůležitějších

Učitelky při komunikaci s rodinou považují za nejdůležitější, důvěru ochotu, asertivní komunikaci, navození přátelské atmosféry a vzájemné partnerství.

6) Jak hodnotíte kvalitu vztahů mezi vámi a rodinami dětí? (ohodnoťte na škále od 1 do 5 – 1 nejlepší, 5 nejhorší – zakroužkujte jednu možnost a odůvodněte)

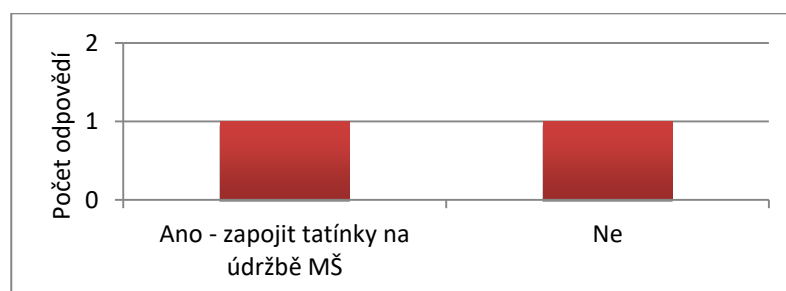

Učitelky hodnotí kvalitu vztahů 2 z 5, tvrdí že převažují přátelské vztahy mezi učiteli a rodiči, ale nejde se zavděčit všem rodičům, vždy se najde někdo, kdo má jiný názor a představa o výchově a vzdělávání svých dětí.

7) Jste spokojeni s celkovou spoluprací a komunikací s rodiči, popřípadě co byste chtěli změnit?

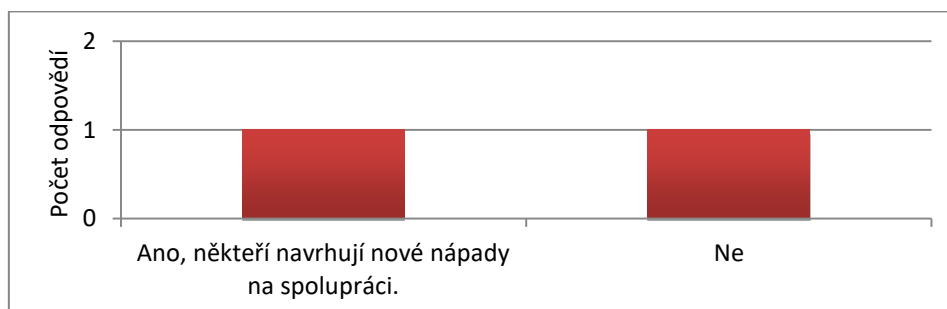
Chtělo by více motivovat rodiče k účasti na akcích a větší iniciativě o zajímání se o své děti, dostačující spolupráce, někteří by měli být více aktivní a měli by se více zapojovat do akcí.

8) Chtěli byste zapojit nějaké další formy spolupráce a komunikace, popřípadě jaké?

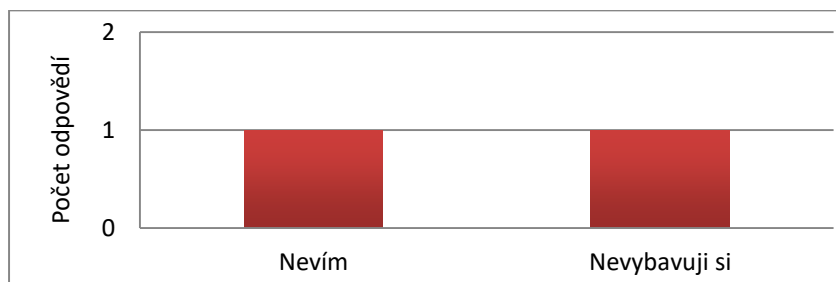
Jedna z učitelek by chtěla, aby někdo z otců dětí odházela sněh, opravil rozbitou hračku či uklidil stolky po besídce. Druhá učitelka je spokojená.

9) Chodí rodiče sami s novými nápady na spolupráci, mají o spolupráci a vlastní realizaci zájem?

Jedna z učitelek napsala, že ano a druhá napsala, že rodiče s novými nápady nechodí.

10) Je nějaká další forma spolupráce, kterou by rodiče chtěli, ale nelze realizovat, popřípadě jaká forma spolupráce a proč to nelze realizovat?

Jedna z učitelek napsala, že neví, zda rodiče chtěli nerealizovatelnou formu spolupráce a druhá odpověděla, že si to nevybavuje.

11) Myslíte, že jsou rodiče dětí se spoluprací a komunikací spokojeni, nebo jste již někdy měli nějaké stížnosti na dosavadní spolupráci a komunikaci?

Obě učitelky si myslí, že rodiče jsou spokojeni.

12) Když porovnáte spolupráci s rodiči dnes a před 10 lety vidíte nějaké změny, popřípadě jaké?

UČ 1 – Větší spolupráce -více společných akcí, aktivita rodičů

UČ 2 – Nebylo to jiné, stěžejní na tom je vedení MŠ

Jedna z učitelek napsala, že oproti dřívější době je dnes více společných akcí pro rodiče s MŠ.D
Druhá napsala, že to jiné nebylo, že spolupráce závisí především na vedení MŠ.

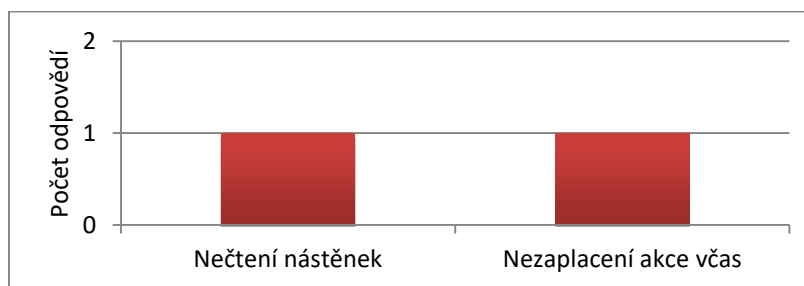
13) V čem má kladná spolupráce s rodiči výhody, co to přináší?

UČ 1 – Odraz ve výchovně-vzdělávacím procesu, rodiče a učitelky si předávají info o dítěti a pak mohou lépe porozumět různým jevům a chování dítěte

UČ 2 – Pozitivní dopad na dítě, bezpečné a přátelské prostředí (celkově lepší klima MŠ)

Kladná spolupráce má dle učitelek výhodu, že díky komunikaci si mohou předávat informace o dítěti a poté lépe rozumí jeho projevům. Krom toho také podporuje příjemné klima MŠ.

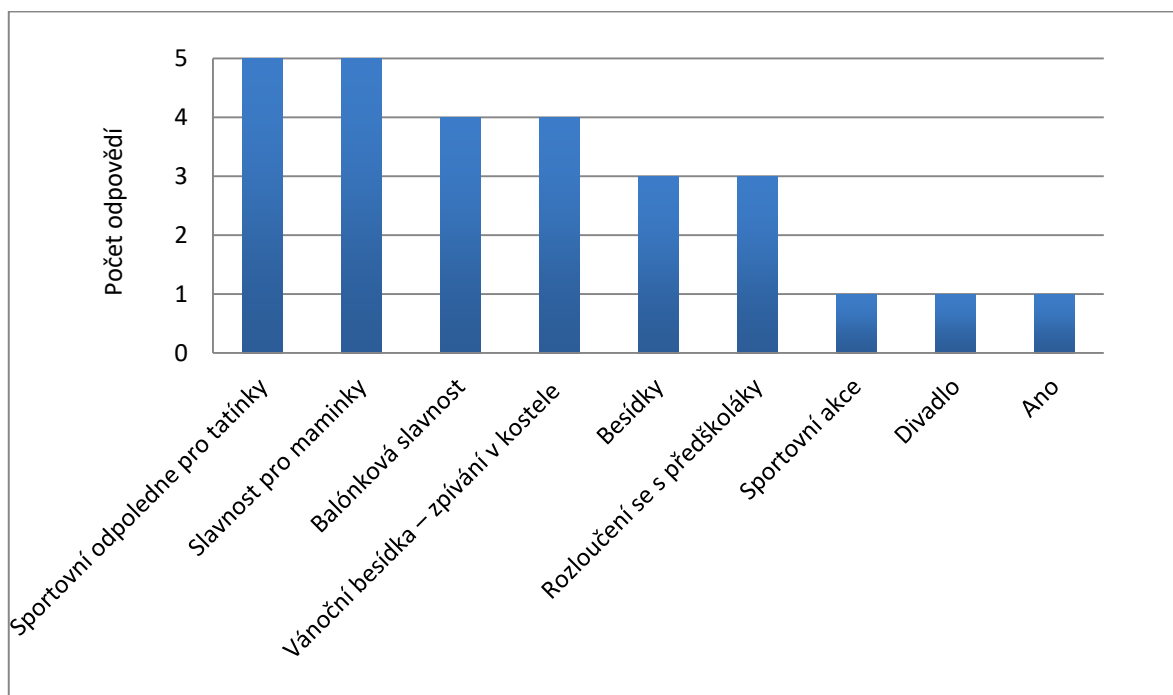
14) Nastal někdy ve spolupráci/komunikaci s rodiči zásadní problém, který jste museli řešit? Jaký konflikt/problém nastal?

Dle odpovědí je problém, pokud rodiče nečtou nástěnky a také když rodiče neplatí akci včas.

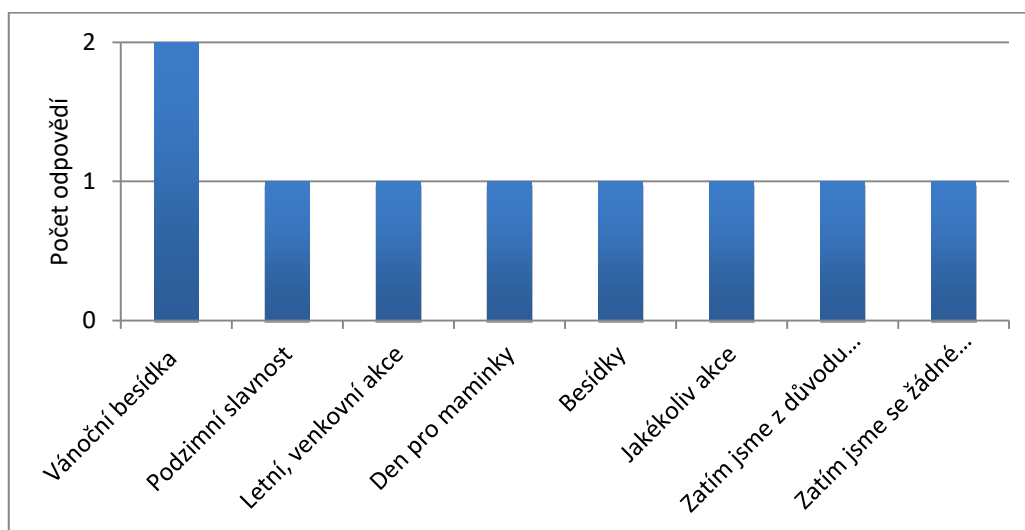
Dotazník pro rodiče – MŠ B

1) Nabízí MŠ společné akce pro učitele, děti a rodiče dětí? Popřípadě, jaké akce?

Dle odpovědí rodiče v MŠ uplatňují tyto formy spolupráce – sportovní odpoledne pro tatínky, slavnost pro maminky, balónkovou slavnost, vánoční besídku, loučení se s předškoláky, sportovní akce, divadlo. Jeden z rodičů napsal, MŠ uplatňuje formy spolupráce, ale protože v MŠ začínají a kvůli častým nemocem, se zatím moc neúčastnili.

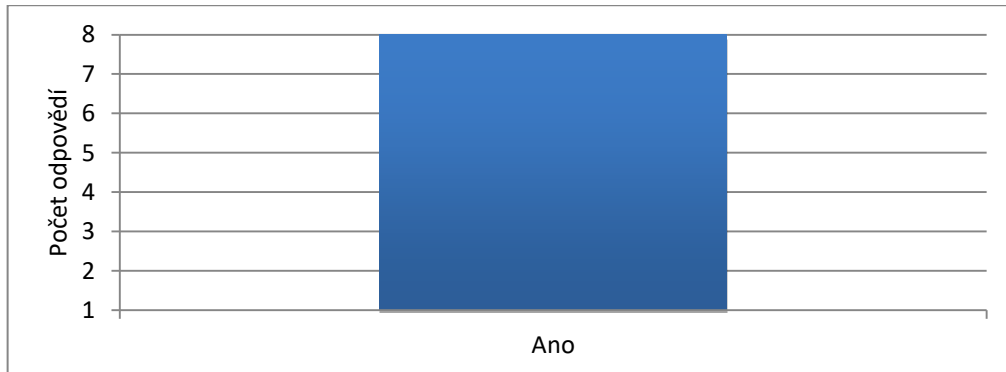
2) Jaké akce pořádané MŠ máte nejraději a proč?

Z odpovědí rodičů lze vyčíst, že nejoblíbenější formou spolupráce je vánoční besídka, protože prostředí kostela je krásné, je tam příjemná atmosféra a je tam více místa než v MŠ a rodiče také vidí radost dítěte z toho, co se naučilo. Dále je oblíbená podzimní slavnost,

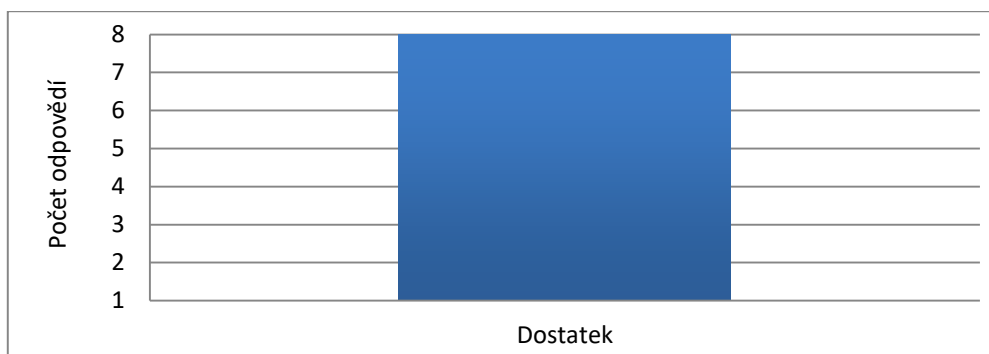
letní a venkovní akce, kde se spojí sportovní aktivity s pobytem venku den pro maminky, besídky a jakákoliv akce. Dva rodiče se zatím žádné akce neúčastnili, protože jsou v MŠ krátce.

3) Dostáváte od paních učitelek informace ohledně plánovaných akcí?

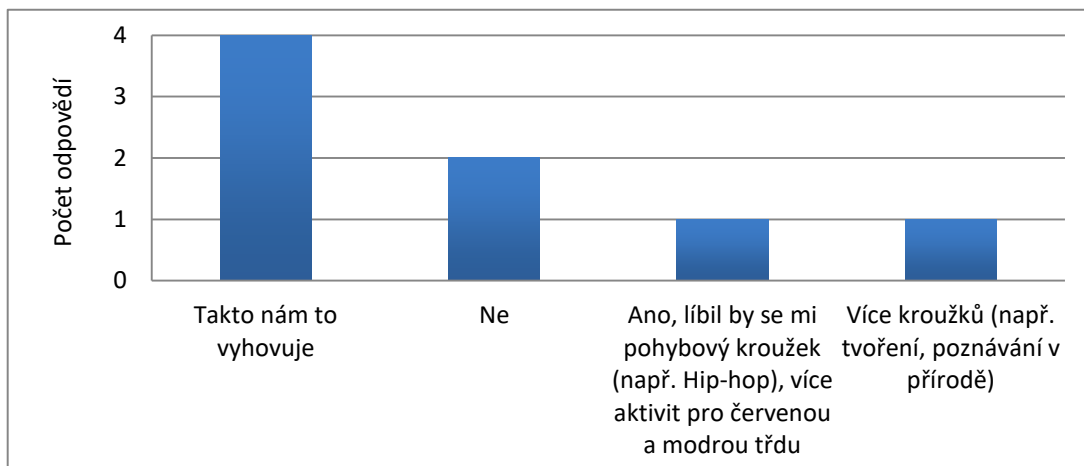
Rodiče dostávají informace včas, jeden z rodičů by byl ráda za aktualizování webových stránek (např. jestli budou trampolíny nebo ne). Další rodič píše, že jsou informace dány vždy včas.

4) Akcí je: dostatek /příliš mnoho/příliš málo (zakroužkujte jednu možnost a odůvodněte)

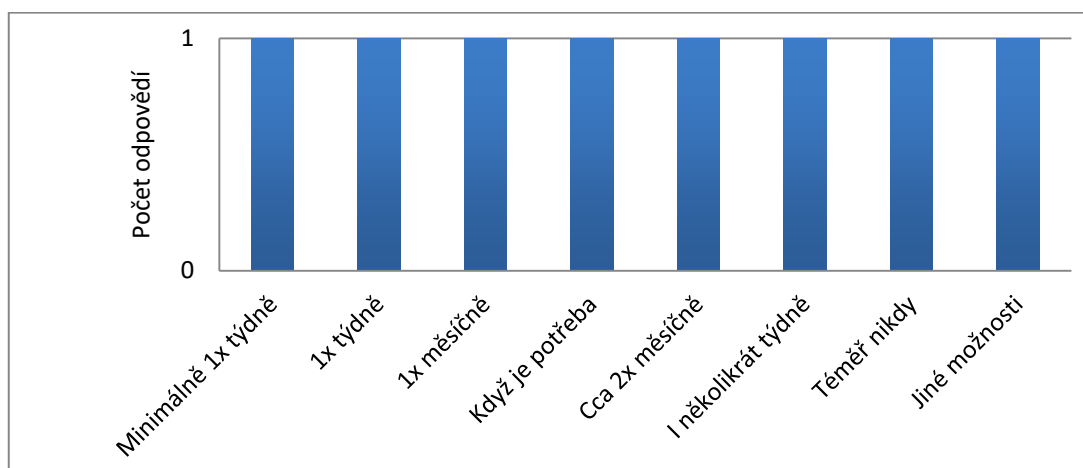
Rodiče se shodují, že je akcí dostatek. Jeden z rodičů napsal, že nechce akcí více, protože by je pak musel vynechávat.

5) Chtěli byste nějakou další formu spolupráce s mateřskou školou, popřípadě jakou?

Převážně (více jak 50 % respondentů) rodičů napsala, že jim to takto vyhovuje. Dva rodiče napsali, že by měli zájem o volnočasové kroužky pro děti.

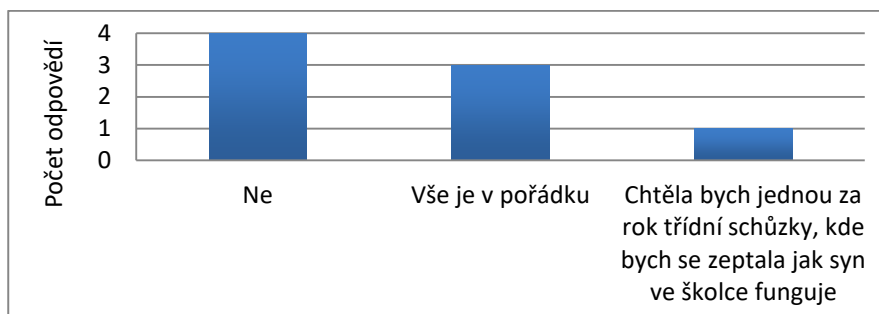
6) Jak často komunikujete o vašem dítěti osobně s paní učitelkou? (zakroužkujte jednu možnost, popřípadě napište jinou možnost) - 1x týdně / 1x měsíčně/ jiné možnosti

Většina rodičů komunikuje s učitelem minimálně 1x týdně. Ostatní 1x týdně, 1x měsíčně, cca 2x měsíčně, když je potřeba či téměř nikdy.

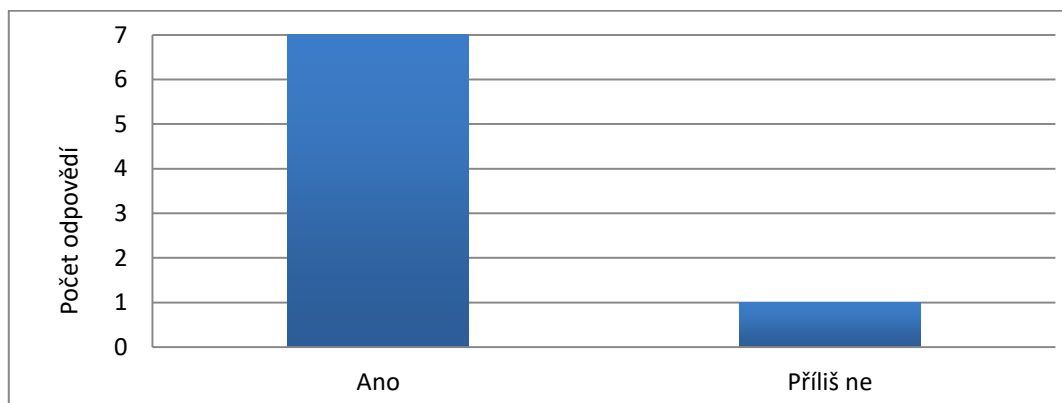

7) Chtěli byste v komunikaci s paní učitelkou něco změnit, popřípadě co?

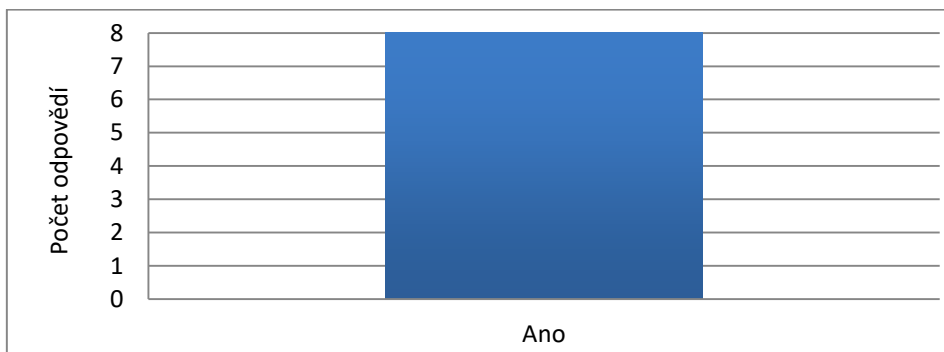
Až na jednoho rodiče nemají rodiče zájem na komunikaci s učitelkou něco měnit. Jeden z rodičů by přivítal třídní schůzky.

8) Informují Vás průběžně paní učitelky o tom, co se děje ve školce a jak se daří Vašemu dítěti ?

Rodiče převážně (více jak 50 % respondentů) napsali, že ano informují, na dotazy odpoví i déle. Jeden rodič napsal, že učitelky příliš o stavu dítěte neinformují.

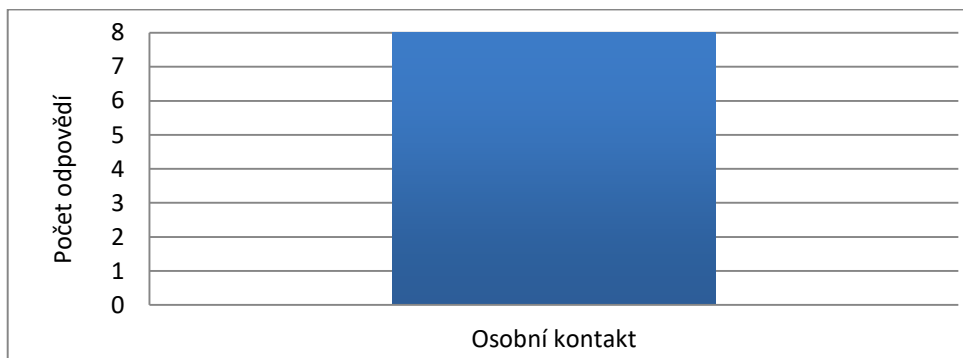
9) Vyhovuje Vám způsob, jakým odevzdáváte své dítě do MŠ a vyzvedáváte dítě z MŠ (popište, jak to probíhá)?

Všechny rodiče napsali, že jim způsob předávání a vyzvedávání dítěte vyhovuje. Rodiče ráno přijdou, dítě se přivítá podáním ruky a pohledem do očí s učitelkou, odpoledne to probíhá stejně.

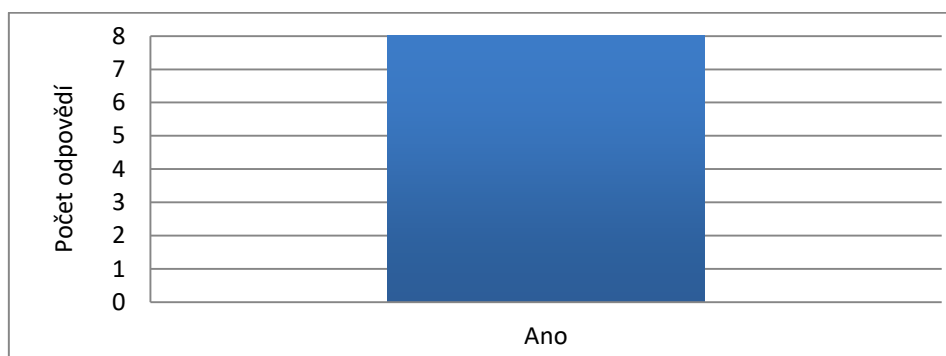
10) Který z těchto druhů komunikací s paní učitelkou/ředitelkou Vám vyhovuje nejvíce?

osobní kontakt / po telefonu / po emailu?

Rodiče jednoznačně nejvíce preferují osobní kontakt.

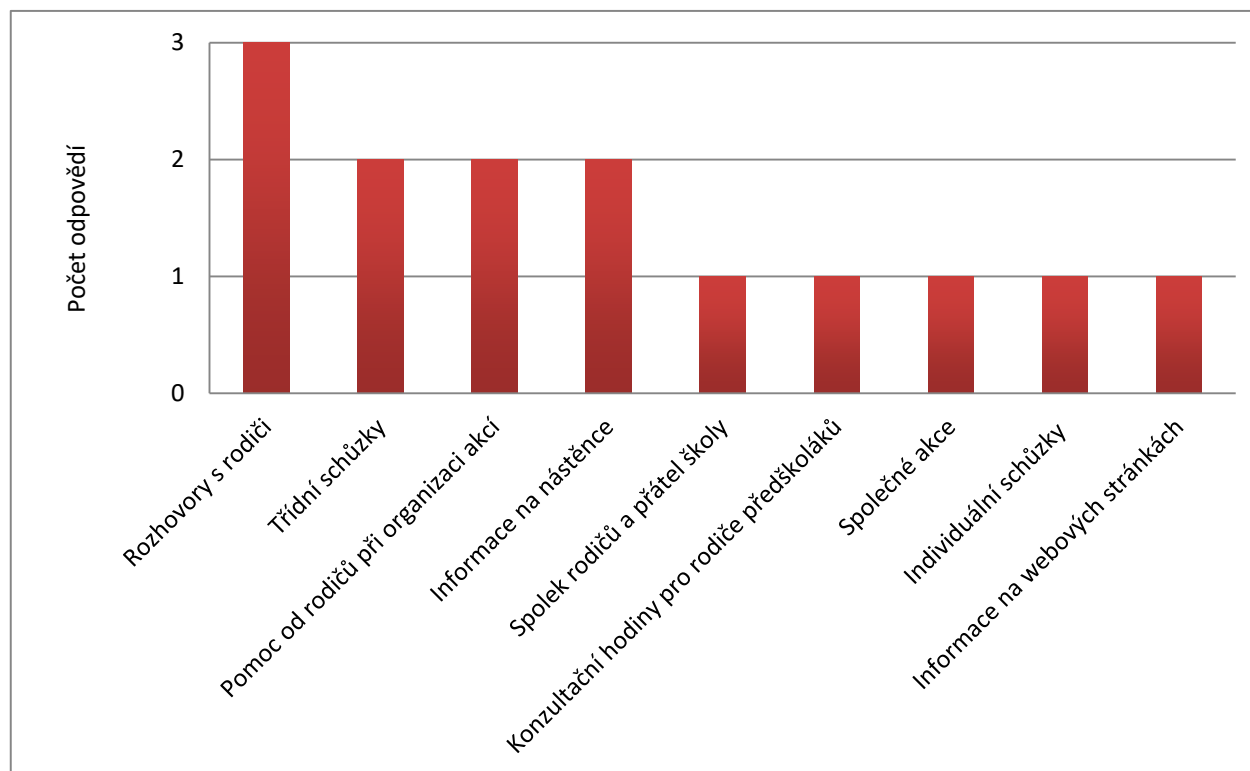
11) Byly pro Vás otázky srozumitelné?

Všechny rodiče odpověděli, že pro ně otázky byly srozumitelné.

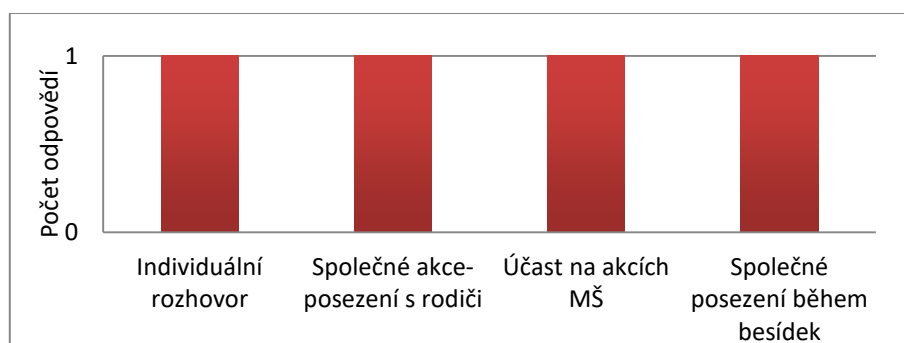
Dotazník pro učitele –MŠ B

1) Jakými formami probíhá spolupráce Vaší MŠ s rodinou?

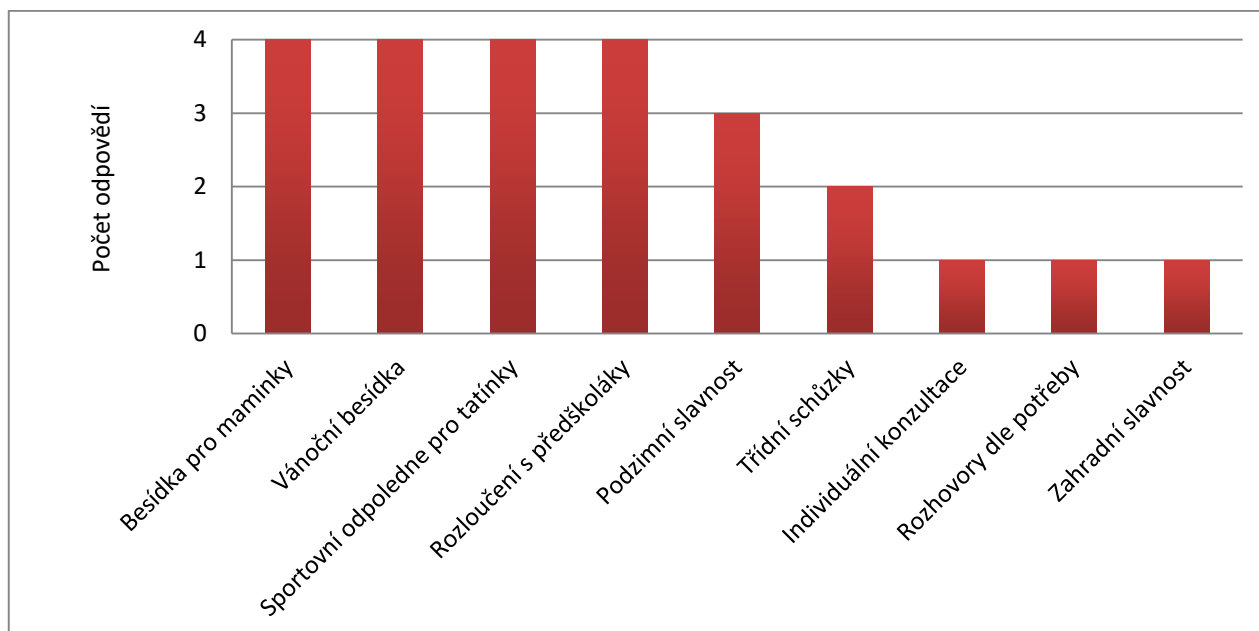
Dle odpovědí učitelů uplatňuje MŠ tyto formy spolupráce – rozhovory s rodiči, třídní schůzky, pomoc rodičů při organizaci akcí, dávaní informací na nástěnky a webové stránky, pořádání konzultačních hodin pro předškoláky a organizace spolku rodičů a přátel školy.

2) Jakou formu spolupráce podle Vás rodiče nejvíce preferují?

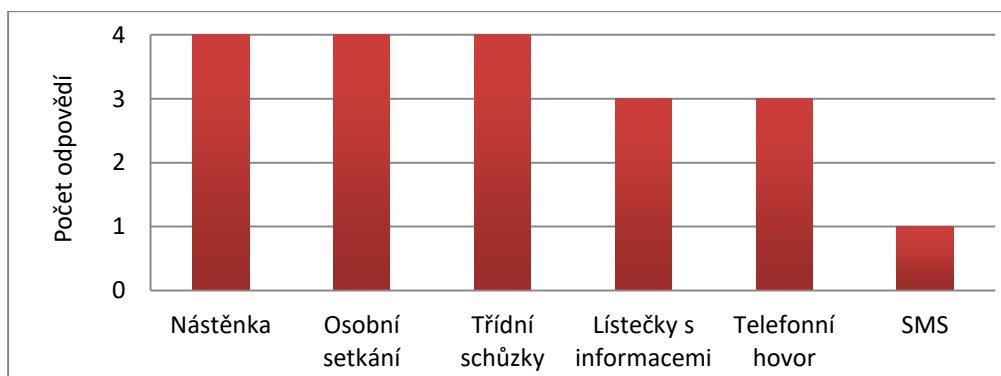
Učitelé tvrdí, že rodiče nejvíce preferují individuální rozhovor a společné posezení s rodiči a posezení během besídek.

3) Které konkrétní akce vaší MŠ pro rodiče pořádá?

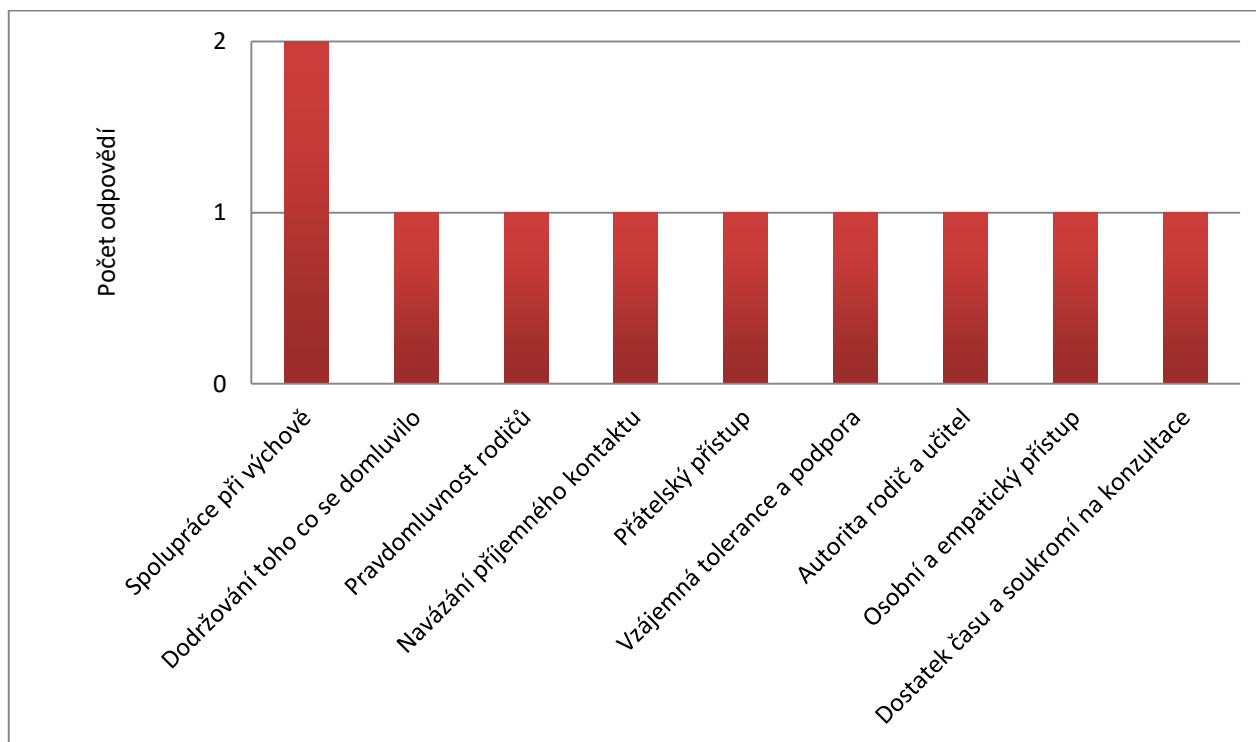
MŠ pořádá tyto akce pro rodiče – besídku pro maminky, sportovní odpoledne pro tatínky, vánoční besídku, podzimní slavnost, loučení se s předškoláky, třídní schůzky, individuální konzultace, zahradní slavnost a rozhovory dle potřeby.

4) Jakými způsoby komunikujete s rodiči?

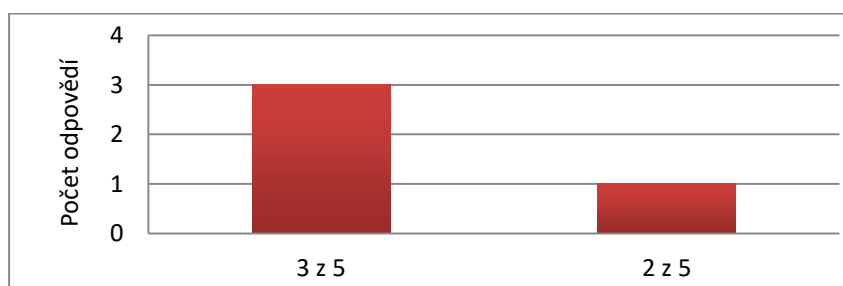
Dle odpovědí učitelé komunikují s rodiči formou dávání informací na nástěnky, formou osobního setkání, třídních schůzek, dávání lístečků s informacemi a také formou telefonního hovoru a SMS.

5) Co považujete při komunikaci s rodinou jako nejdůležitějších

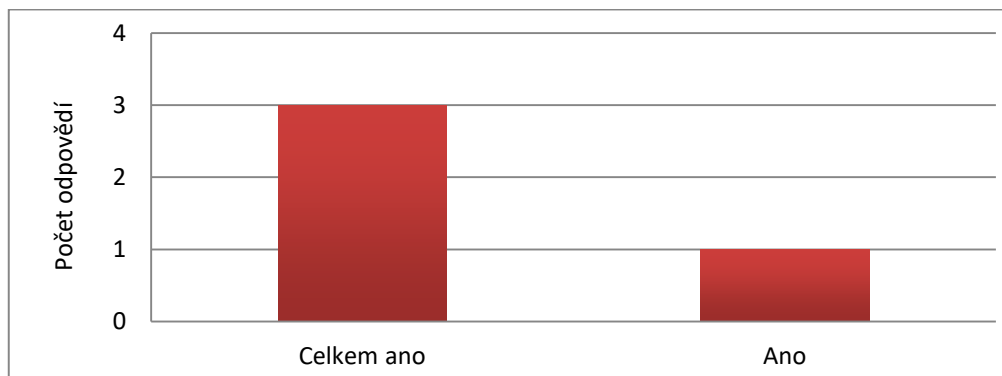
Učitelé považují při komunikaci za nejdůležitější spolupráci při výchově, dodržování toho co se domluvilo, pravdomluvnost rodičů, navázání příjemného kontaktu a přátelského přístupu, vzájemnou toleranci a podporu, autoritu rodiče a učitele, osobní a empatický přístup a také dostatek času a soukromí na konzultace.

6) Jak hodnotíte kvalitu vztahů mezi vámi a rodinami dětí? (ohodnoťte na škále od 1 do 5 – 1 nejlepší, 5 nejhorší – zakroužkujte jednu možnost a odůvodněte)

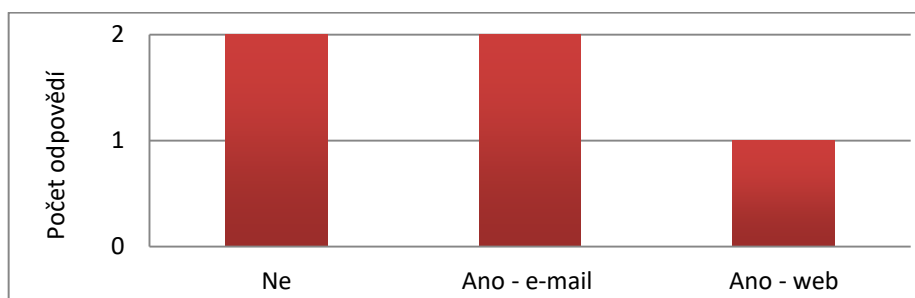
Většina učitelů hodnotí kvalitu vztahů jako 3 z 5, učitelé píší, že kvalita vztahů je u jednotlivých rodin rozdílná, někdo přímo kontakt a radu žádá, někdo ji přijme kladně, někdo na ni nereaguje, někdo má reakci negativní.

7) Jste spokojeni s celkovou spoluprací a komunikací s rodiči, popřípadě co byste chtěli změnit?

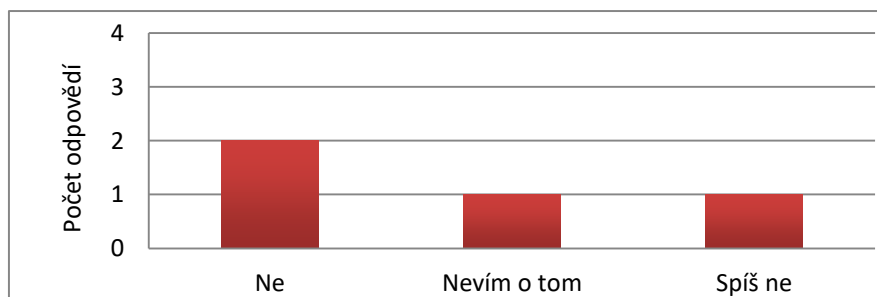
Většina (více jak 50 % respondentů) rodičů je se spoluprací a komunikací s rodinou celkem spokojena a tvrdí, že jen někdy dochází k neplnění domluvených úkolů. Jeden z učitelů píše, že se kvalita komunikace a spolupráce u rodin liší a rozdíly jsou velké.

8) Chtěli byste zapojit nějaké další formy spolupráce a komunikace, popřípadě jaké?

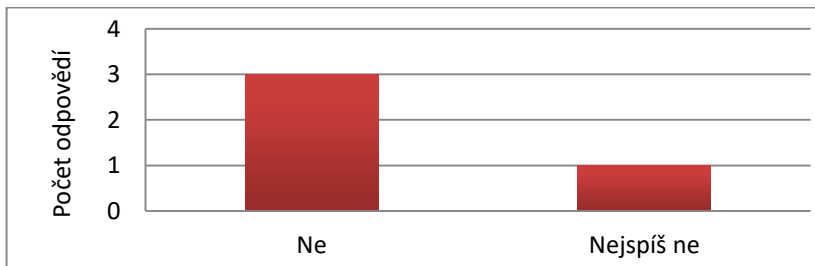
Dva učitelé se shodují na tom, že nic měnit nechtějí, dva učitelé by uvítali e-mailovou komunikaci, a jeden z učitelů by chtěl používat více webové stránky školy.

9) Chodí rodiče sami s novými nápady na spolupráci, mají o spolupráci a vlastní realizaci zájem?

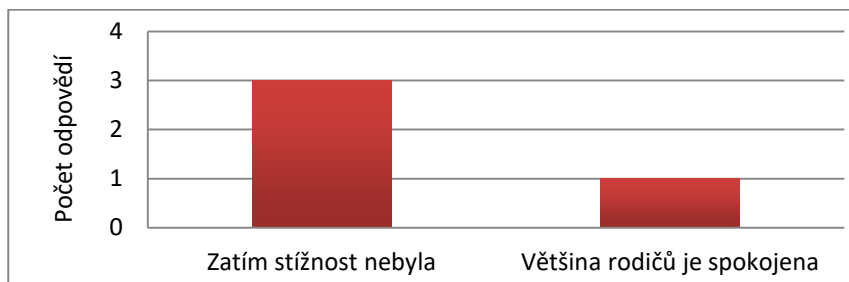
Učitelé se shodují na tom, že rodiče příliš iniciativní nejsou.

10) Je nějaká další forma spolupráce, kterou by rodiče chtěli, ale nelze realizovat, popřípadě jaká forma spolupráce a proč to nelze realizovat?

Učitelé se shodli, že není žádná forma spolupráce, kterou by rodiče chtěli začít uplatňovat, ale nelze realizovat.

11) Myslíte, že jsou rodiče dětí se spoluprací a komunikací spokojeni, nebo jste již někdy měli nějaké stížnosti na dosavadní spolupráci a komunikaci?

Učitelé si myslí, že jsou rodiče se spoluprací a komunikací spokojeni, žádné stížnosti nedostali.

12) Když porovnáte spolupráci s rodiči dnes a před 10 lety vidíte nějaké změny, popřípadě jaké?

UČ 1 – Rodiče více komunikovali, byli vstřícnější.

UČ 2 – Ve většině případů se vytrácí aktivita, ochota spolupracovat, ale stále je hodně rodičů, se kterými je milá a příjemná spolupráce

UČ 3 – Rodiče nemají dnes tolik času, a raději svůj volný čas tráví jiným způsobem

UČ 4 – Nemohu porovnat.

Učitelé se shodují a tom, že dříve měli rodiče více času a z toho vyplývá, že nejsou ve spolupráci tak aktivní a tolik nekomunikují a nejsou tak ochotní.

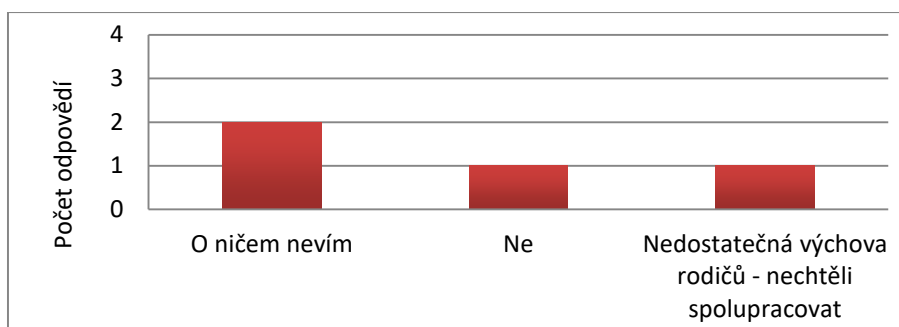
13) V čem má kladná spolupráce s rodiči výhody, co to přináší?

- Klidné prostředí školky a spokojenost dětí.
- Dává nám informaci o vztazích v rodině, o způsobu výchovy, o zájmech rodiny.
- Příjemné klima, dobré výchovné podmínky pro své dítě, prevence před negativními vlivy ve vzdělávání, výchově či jiných oblastech (nemoc).

- Příjemné klima v MŠ, důvěra mezi rodiči a MŠ

Pozitivní spolupráce MŠ s rodinou přináší učitelům příjemné a klidné klima MŠ, vzájemnou důvěru mezi učitelem a rodičem, vytváří podnětné prostředí pro dítě, dává učitelům informace o zájmech a vztazích rodiny a je to také prevence před negativními vlivy ve vzdělávání, výchově a dalších oblastech.

14) Nastal někdy ve spolupráci/komunikaci s rodiči zásadní problém, který jste museli řešit? Jaký konflikt/problém nastal?

Až na jeden případ, kdy dítě mělo od rodičů špatnou výchovu, a rodiče nechtěli s MŠ spolupracovat, rodiče o žádném konfliktu nevědí.

Rozhovory s učiteli – MŠ A

1. Jak hodnotíte komunikaci s rodiči?

UČ 1 – Pořádáme pravidelné třídní schůzky a průběžně s rodiči komunikujeme, když přivádějí a vyzvedávají si děti. Když je něco potřeba řešit, tak s rodiči komunikujeme na předem domluvených konzultačních schůzkách. Myslím, že je komunikace dostačující.

UČ 2 – Někdy se stane, že si rodiče nepřečtou nástěnku, a poté nevědí, co se bude dít, či nepřinesou potřebné věci. S rodiči se vždy ráno pozdravíme a odpoledne zase rozloučíme, pokud je potřeba, informujeme rodiče o prospívání jejich dětí či o problémech, které je potřeba řešit.

UČ 3 – S rodiči komunikujeme v přátelském duchu, když něco potřebují, tak se jim snažíme vyhovět. Komunikujeme při příchodu a odchodu dětí, na individuálních konzultacích, na třídních schůzkách a společných akcích.

UČ 4 – S rodiči komunikujeme nejraději osobně, informace ale dáváme na nástěnky a na webové stránky. S rodiči komunikujeme tak často, jak je potřeba. Rodiče často pospíchají, vyzvednou dítě a ihned odchází.

2. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

UČ 1 – Během roku pořádáme pro rodiče několik akcí. Rodiče jsou spokojeni, společné akce mají rádi.

UČ 2 – Rodiče dnes nemají příliš času a nemají zájem o společné akce, často se akcí účastní málo rodičů. Rodiče mají nejraději besídky, kde vidí, co se jejich děti naučily.

UČ 3 – Několikrát do roka jsou společné akce a kromě toho také pořádáme sběr papíru. S rodiči dobře vycházíme a rodiče jsou také spokojeni.

UČ 4 – Pro rodiče pořádáme společné akce, na besídkách je problém s kapacitou MŠ, kdy rodiče často přivedou i dědečky a babičky. Je nám líto pokud rodiče na akci nepřijdou, stalo se nám, že nikdo z rodiny dítěte nepřišel na besídku, dítěti jsme to museli vysvětlovat, bylo mu to velmi líto.

3. Myslíte, že je akcí pro rodiče dostatek?

UČ 1 – Ano.

UČ 2 – Ano, takto mi to vyhovuje.

UČ 3 – Ano, z časového hlediska je jich pro rodiče akorát.

UČ 4 – Myslím, že ano.

4. Jak hodnotíte iniciativu rodičů ve spolupráci?

UČ 1 – Rodiče dnes nemají příliš času, účastní se akcí, ale sami s novými nápady na akce nechodí.

UČ 2 – Rodiče nám občas přinesou papíry, jeden tatínek nám nosí polystyrenové věci na vyrábění, za to jsme velmi rádi. Jeden tatínek nám také často nabízí pomoc s údržbou zahrady.

UČ 3 – Rodiče příliš iniciativní nejsou. Zajímají se o dění v MŠ, ale sami příliš nechodí s tím, že by chtěli pořádat nějakou akci či pomoc při organizaci akcí. Jedna z maminek pořádá akci Zdobení perníčků, toho si ceníme.

UČ 4 – Rodiče nám pomáhají při sběru papíru, vybírají peníze na společný účet, za to jsme rádi, to nám pomáhá.

Rozhovory s učiteli - MŠ B

1. Jak hodnotíte komunikaci s rodiči?

UČ 1 – Někdy se nám stává, že rodiče přivádí děti ráno pozdě, i přestože je daný čas, do kterého mají rodiče dítě přivést. Jinak komunikujeme pravidelně podle toho, jak je potřeba.

UČ 2 – Pro rodiče pořádáme během roku společné akce a třídní schůzky. S rodiči každý den komunikujeme při příchodu a odchodu dětí. Komunikaci hodnotím pozitivně.

UČ 3– S rodiči se snažíme vycházet a pravidelně s nimi komunikovat. Když je nějaký problém, tak ho řešíme co nejdříve, snažíme se na komunikaci s rodiči vyhradit dostatek času, myslím, že jsou rodiče spokojeni.

UČ 4– Ráno vždy jdeme ke dveřím a s rodiči a dítětem se přivítáme, s rodiči pravidelně komunikujeme. Někdy rodiče nečtou nástěnky, a poté nevědí, co se bude dít.

2. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

UČ 1– Rodiče jsou rádi, že pořádáme společné akce pro rodiče s dětmi, z důvodu kapacity MŠ jsme museli některé akce rozdělit jen pro maminky a jen pro tatínky. Celkově spolupráci hodnotím kladně.

UČ 2 – Myslím, že jsou rodiče spokojeni. Během roku pořádáme několik akcí pro rodiče s dětmi, rodiče se akcí účastní rádi.

UČ 3 – Rodiče dnes nemají tolik času, dříve se pořádalo akcí více. Akce s rodiči nám pomáhají se sbližovat a udržovat tak rodinnou atmosféru.

UČ 4 – Spolupráce je s každou rodinou jiná, někteří rodiče se zapojují rádi a někteří takový zájem nemají.

3. Myslíte, že je akcí pro rodiče dostatek?

UČ 1 – Myslím, že v rámci jejich časových možností ano.

UČ 2– Ano, nikdo z rodičů si nestěžoval.

UČ 3 – Je jich dostatek.

UČ 4 – Myslím, že ano.

4. Jak hodnotíte iniciativu rodičů ve spolupráci?

UČ 1 - Rodiče příliš iniciativní nejsou. Zajímají se o chod školky, ale nové formy spolupráce či komunikace příliš nevyhledávají.

UČ 2 - Rodiče s novými nápady příliš nechodí, většinou berou akce tak, že je pořádáme my jako kolektiv MŠ. Rodiče nám občas donesou výtvarné potřeby (např. papíry)

UČ 3 - Někdy nám rodiče nabídnou, že nám do školky mohou pro děti něco donést nebo se ptají, co bychom potřebovali. Na oslav narozenin dítěte rodiče většinou připraví pro děti nějaké malé dárky nebo něco dobrého.

UČ 4 - Rodiče nemají často čas, samy proto nové nápady na společné akce nenavrhují.

Rozhovory s rodiči - MŠ A

Jak se Vám akce líbí?

R 1 - Akce se mi moc líbí, je tu hezká Vánoční atmosféra, s dcerou si to tu užíváme.

R 2 - Moc se nám tu líbí, paní učitelky mají hezké nápady, jsem ráda, že si hotové výrobky můžeme odnést domů.

R 3 - Je to moc hezky připravené. Líbí se mi, že si můžeme vybrat, jaký výrobek si vytvoříme.

R 4 - Užíváme si to, je to hezké se takhle sejít a vidět zase ostatní rodiče. Děti jsou nadšené.

2. Který výtvarný námět se vám líbil nejvíce?

R1 - Nejvíce se mi líbí Svícen na dřevěném prkénku.

R 2 - Syna nejvíce bavil Svícínek z ovoce, připomíná mi to dětství, také jsme to jaké malé děti dělaly.

R 3 - Velmi nás bavilo tvořit Vánoční stromeček z papíru, bylo to jednoduché a dceru to bavilo zdobit.

R 4- Velmi se mi líbí Svícen na dřevěném prkénku, určitě si doma vyrobíme ještě jeden.

3. Jak hodnotíte organizaci akce?

R 1 - Líbí se mi, že si každý může vyrobit, co chce. Paní učitelky to měly hezky připravené.

R 2 - Bylo tu celkem hodně rodičů na malý prostor, příště by to chtělo udělat někde, kde bude více místa, jinak se mi to líbilo.

R 3 - Cením si, že výrobky byly jednoduché na vyrábění, bylo to hezky připravené. Akorát tu pro tolik lidí nebylo moc místa.

R 4 - U svícňů na dřevěných podložkách došly po nějaké době dřívka, ale jinak byly dílničky hezky připravené, cením si práce paní učitelek, dětem se to moc líbilo.

Rozhovory s rodiči - MŠ

1. Jak se Vám tu líbí, jste s kurzem spokojeni?

R 1- Líbí se mi tu, je hezké vidět, co se děti naučily a jak s dětmi instruktoři pracují.

R 2 - Moc se nám tu líbí, je vidět, že děti mají radost, že tu jsme a že je to baví.

R 3 - Kurz se nám moc líbí, jsme rádi, že tuto možnost školka nabízí, dítěti se na kurzu líbí.

R 4- Ano jsme, jsme rádi, že kurz pořádá přímo lyžařská škola s dobrými instruktory, je hezké vidět, jak mají děti radost z toho co se naučily.

2. Vidíte u dítěte pokroky, líbí se mu na lyžařském kurzu?

R1 - Ano líbí, syn úplně začínal, a teď už vyjede dětskou lanovkou nahoru, sjede kopec a zabrzdí.

R 2- Líbí se mu, vždy se těší na další den, baví ho, že se zlepšuje.

R 3 - Ano, hodně se zlepšil, už jedí po velké sjezdovce, má rád instruktory.

R 4 - Dcera byla na lyžích letos poprvé a díky kurzu už umí základy lyžování, baví jí to.

3. Jak hodnotíte organizaci kurzu

R 1- Cením si instruktorů, jsou k dětem milí a umí je dobře učit.

R 2 - Kurz byl dobře zorganizovaný, instruktoři si vždy ráno děti ve školce vyzvedli a pomohli s převlékáním dětí. Časově to bylo, jak to bylo naplánované.

R 3 - Informace o prvním dni lyžování jsme dostali později, ale jinak to bylo dobře zorganizované.

R 4 - Jsem ráda, že máme možnost se na děti podívat, s organizací jsem spokojena, instruktoři byli vstřícní a komunikovali.

Příloha 2

Vánoční tvořivé dílny

Tvořivé dílničky jsou určeny pro rodiče s dětmi všech věkových kategorií (3–6). Aktivita probíhá ve třídě u stolečků, při které se sedí. Počet rodičů a dětí je závislý na prostorových možnostech, která naše MŠ má. Pro celou akci je vymezen čas od 15:00 do 16:30.

Tvoření je určeno pro děti a rodiče (popř. prarodiče, starší sourozence). Ostatní děti jsou nahoře ve třídě. Každý pracuje samostatně a podle vlastního tempa. P.uč. zastává roli průvodkyně. Seznámí rodiče a děti s výtvarnou nabídkou, popřípadě poradí, pomůže.

Cílem celé akce je prožít společně krásně předvánoční odpoledne a také prohloubení vztahů jak mezi učitelkami a rodiči, tak i rodiči navzájem.

1. Téma: Výtvarný námět č.1

Svícínek z ovoce

2. Technika

napichování sušeného ovoce, bonbónů, svíček

3. Pomůcky

ovoce (jablka, pomeranče, citrony), hřebíček, malé gumové bonbony, sušená papája, rozinky, malé piškoty, párátko, svíčky

4.Časová dotace

10-15 minut

5. Postup realizace

Děti si zvolí ovoce, ze kterého chtějí dělat svícínek. Poté si vezmou párátko a něj libovolně napichují sušené ovoce a bonbóny. Párátko mohou zapíchnout kamkoli do ovoce a tímto způsobem ho ozdobit. Na závěr si doprostřed napíchnou či nalepí svíčku čímž se vytvoří krásný a voňavý vánoční svícínek.

1. **Téma:** Výtvarný námět č.2

Vánoční stromeček z papíru

2. **Technika**

stříhání, lepení

3. **Pomůcky**

zelený tvrdý papír, nůžky, lepidlo, šablona stromu, dekorační materiál (hvězdičky, zvířátka, vločky, ozdoby)

4. **Časová dotace**

15-20 minut

5. **Postup realizace**

Ze zeleného papíru se vystřihne stromeček (6x). Hotové stromečky se přeloží napůl a jednou polovinou strany postupně k sobě přilepí. Na hotový stromeček si poté mohou děti nalepit různé ozdobičky či dekoraci.

1. **Téma:** Výtvarný námět č.3

Svícen na dřevěném prkénku

2. **Technika**

lepení tavnou pistolí, barvení, zdobení

3. **Pomůcky**

dřevěné prkénko, tavící pistole, svíčka, jehličnaté větvičky, lepidlo, bílá barva, dekorační materiál (třpytky, ozdobičky na stromeček, dřevěné hvězdičky, dřevěné vločky, šišky, skořápky od ořechů, ...)

4. **Časová dotace**

5-10 minut

5. **Postup realizace**

Nejprve si děti vyberou dřevěné prkénko, ze kterého chtějí svícen vyrobit. Poté tavnou pistolí vytváří a zdobí svícen podle libosti. Některý dekorační materiál lze lepit herkulosem. Nakonec (nebo na začátek) nalepí na svícen svíčku. (pozn. S tavnou pistolí manipulují pouze rodiče!).

